

توراه اور • پاراشاها ویשב • مامار 4

בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'

درباره بیست و پنجم کیسلو

شمعدان معبد (מנורה, Menorah) و بخور، همراه با قربانی روزانه‌ای که در کنار آنها تقدیم می‌شد، الگویی از تمام خدمت الهی‌اند: تورات صفات عاطفی (מדות, middos) را روشن می‌کند؛ میتزוות (מצוות, mitzvos) و صدقه حتی پایین‌ترین مرتبه «بی‌جان» را بالا می‌برند؛ و فداکاری تا پای جان (مسירות נפש, mesirus nefesh) نفیس حیوانی (נפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) را تعالی می‌بخشد.חנוכה (Chanukah) «تخصیص و وقف آغازین»ی است که در آن، فداکاری بنی اسرائیل در برابر یونانیان نور تورات را بار دیگر به پایین کشید؛ این واقعه با ستایش (הלל, Hallel)، که الوهیت را به ظهور می‌آورد، و سپاس‌گزاری فروتنانه (הודאה, hodaah)، که در برابر آنچه همچنان دست‌نیافتنی می‌ماند سر فرود می‌آورد، گرامی داشته می‌شود.

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی بیتسخاک

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/vayeishev/4

مقصود اصلی

شمعدان معبد (منורה, Menorah) و بخور، همراه با قربانی روزانه‌ای که در کنار آن‌ها تقدیم می‌شد، الگویی از تمام خدمت الهی‌اند: تورات صفات عاطفی (middos, מדות) را روشن می‌کند؛ میتزووت (מצוות, mitzvos) و صدقه حتی پایین‌ترین مرتبه «بی‌جان» را بالا می‌برند؛ و فداکاری تا پای جان (مسیروت نפש, mesirus nefesh) نفیس حیوانی (נפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) را تعالی می‌بخشد.חנוکا (Chanukah, חנוכה) «تخصیص و وقف آغازین»ی است که در آن، فداکاری بنی‌اسرائیل در برابر یونانیان نور تورات را بار دیگر به پایین کشید؛ این واقعه با ستایش (הלל, Hallel)، که الوهیت را به ظهور می‌آورد، و سپاس‌گزاری فروتنانه (הודאה, hodaah)، که در برابر آنچه همچنان دست‌نیافتنی می‌ماند سر فرود می‌آورد، گرامی داشته می‌شود.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشت‌های پایان متن هستند.

خلاصه مامار

این معمار می‌پرسد چرا حنوکا با چراغ‌ها مشخص می‌شود و ستایش و سپاس‌گزاری چه معنایی دارند، و پاسخ را با ترتیب کار معبد بیان می‌کند. هفت چراغ، هفت صفت عاطفی‌اند؛ افروختن آن‌ها نور حکمت (Chochmah, חכמה) را به صفات عاطفی می‌کشانند تا پالوده‌شان کند: هر هفت چراغ در شب، و چراغ اصلی در روز. این همان یود یعقوب (Yaakov, יעקב) است که تا پاشنه می‌رسد و عیسو (Eisav, עשו) را مهار می‌کند. بخور که از ادویه‌های بی‌مزه ساخته شده، «حروف» اندیشه، گفتار و کردار را بالا می‌برد؛ حکمت به آن‌ها نمی‌رسد، و رایحه‌اش الوهیت را به پایین می‌کشانند. در دعا، خون قربانی همیشگی (tamid, תמיד) فداکاری نماز شماع (שמע, Shema) است: نفیس الهی (נפש האלקית, Nefesh Elohis) در «واحد»، و نفیس حیوانی که ریشه در موجودات زنده ارا به (חיות המרכבה, Chayos haMerkavah) دارد، در «مبارک باد نام جلال پادشاهی‌اش»؛ نفیس حیوانی با فریادی عظیم از حجره چپ آتشین قلب برمی‌خیزد. آموختن تورات چراغ‌هاست؛ صدقه، که تعبیر کلی و جامع (klalus, כללות) میتزووت است، بخور و «کلاه‌خود نجات» است که چهره درخشان ¹ را به پایین می‌کشد؛ و چربی، لذت‌بردن تنها از ² است. تمام آفرینش در برابر بی‌نهایت مطلق (אין סוף, Ein Sof) «کوچک» است، از این‌رو به تخصیص و وقف آغازین (chinuch, חינוך) نیاز دارد؛ یعنی وقف‌کردنی از راه هدایای بزرگ، مانند هدایای سران قبایل برای قربانگاه. فداکاری حشمونیان (Hasmoneans, חשמונאים) همان هدیه بود. ستایش امر پنهان را آشکار می‌کند؛ سپاس‌گزاری به امر ناآشکار اذعان می‌کند.

طرح کلی

11

1 پرسش‌های حنوکا

چرا چراغ‌ها، و ستایش و سپاس‌گزاری به چه معناست؟ پاسخ با منورای معبد آغاز می‌شود.

6-211

2 چراغ‌ها: حکمت صفات عاطفی را پالوده می‌کند

هفت چراغ، هفت صفت عاطفی‌اند؛ افروختن آن‌ها نور حکمت را به صفات عاطفی می‌کشانند؛ این همان یود یعقوب است که تا پاشنه می‌رسد.

3 بخور: بالا بردن حروف

بخور «حروف» بی‌جانِ اندیشه، گفتار و کردار را بالا می‌برد؛ حکمت نمی‌تواند آن‌ها را بالا ببرد، اما رایحهٔ بخور هَویاه (הַי, Havayah) را به پایین می‌کشد.

4 دعا و دو گونه فداکاری تا پای جان

دعا جایگزین قربانی‌ها می‌شود؛ فداکاری تا پای جان در «واحد» از آنِ نفسِ الهی است، و در «مبارک باد نام جلالِ پادشاهی‌اش» از آنِ نفسِ حیوانی؛ زیرا همهٔ عوالم فقط نام ה' هستند.

5 خون قربانی همیشگی: عروج آتشینِ نفسِ حیوانی

نفسِ حیوانی که ریشه در موجودات زندهٔ اربه دارد، با فریادی عظیم از قلب برمی‌خیزد، به «پیشگاه هَویاه» می‌رسد و در پاسخ، نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof) را به پایین می‌کشد.

6 تورات، صدقه و کلاه‌خودِ نجات

تورات، همچون چراغ‌ها، نیروی عقلانی را روشن می‌کند؛ صدقه، همچون بخور، همچون زره محافظت می‌کند و از راه ۶۲۰ ستون نور، چهرهٔ درونی ה' را به پایین می‌کشد.

7 اندام‌ها و چربی: لذت‌بردن از ה'

پس از اشتیاق، نوبتِ لذت‌بردن تنها از ה' و شیرینیِ تورات است، چنان‌که خودِ ה' فرمان داده است.

8 حنوکا در مقام وقفِ آغازین

تمام آفرینش در برابر بی‌نهایتِ مطلق «کوچک» است و به تخصیص و وقفِ آغازین از راه هدایای بزرگ نیاز دارد؛ فداکاریِ حشموئیلان در برابر فرمانِ یونانیان، نورِ تورات را بار دیگر به پایین کشید.

9 ستایش و سپاس‌گزاری

ستایش، الوهیتِ پنهان را به ظهور می‌آورد؛ سپاس‌گزاری همان «بازگشت» است: خودنهی‌گری (ביטול, bittul) در برابر نورِ بی‌پایانی که هنوز آشکار نشده است.

مفاهیم کلیدی

هفت چراغ به‌مثابهٔ صفاتِ عاطفی ה', نרות - ה' מדות

هفت چراغِ منورا نمادِ هفت صفتِ عاطفی‌اند؛ افروختنِ آن‌ها یعنی واردکردنِ نورِ حکمت به صفاتِ عاطفی تا پالوده شوند.

بخور (קטורת, ketores) کسرت

بخور که از ادویه‌های بی‌مزه ساخته شده، نمادِ مرتبهٔ بی‌جان است: «حروف» اندیشه، گفتار و کردار و میتزووتِ جسمانی؛ رایحهٔ آن‌ها بالا می‌رود و الوهیت را به پایین می‌کشد.

دو گونه فداکاری تا پای جان ב' פעמים מסירות נפש

فداکاری تا پای جان در «واحد»، خودنهی‌گریِ طبیعیِ نفسِ الهی است؛ فداکاری تا پای جان «با تمام جانت»، به‌زیرکشیدن و دگرگون‌کردنِ نفسِ حیوانی است، در عبارتِ «مبارک باد نام جلالِ پادشاهی‌اش».

یود - עֲקֹ יו"ד עקב

نام یعقوب چنان خوانده می‌شود که گویی یودِ حکمت تا «پاشنه» - پایین‌ترین مراتب - فرود می‌آید و عیسو را مهار می‌کند.

کلاه‌خودِ نجات כובע ישועה

صدقه باعث می‌شود ה' با تمام ذاتِ خویش «روی بگرداند»؛ بدین‌سان بُعدِ درونی او، «چهرهٔ درخشان» و «تاجِ جلال» به پایین کشیده می‌شود.

חנוخ (وقفِ آغازین، آموزش) חינוך

آموزش و وقفِ چیزی که از هدفِ خود دور است، از راه هدایای بسیار انجام می‌شود؛ قربانگاه و تمام آفرینش در برابر بی‌نهایتِ مطلق «کوچک»‌اند و به چنین وقفِ آغازینی نیاز دارند.

ستایش و هوداه הלל והודאה

ستایش، الوهیتِ پنهان را به ظهور می‌آورد؛ هوداه، انعان و خودنهی‌گری در برابر نورِ بی‌پایانی است که هنوز آشکار نشده است.

بخش 1 • 11

پرسش‌های حنوکا

1. בכ"ה בכסליו¹ יומי דחנוכה² כו' שכשנכנסו יונים³ להיכל וכו'.

«در بیست و پنجم کیسلو، روزهای حنوکا [آغاز می‌شوند]» و جز این؛ «زیرا هنگامی که یونانیان به حرم معبد وارد شدند» و جز این.

مامار با روایت تلمود از حنوکا آغاز می‌شود: یونانیان وارد معبد شدند و روغن‌های آن را ناپاک کردند. آدمور هازاکن این روایت را به صورت کوتاه نقل می‌کند و با «و جز این» موارد حذف‌شده را نشان می‌دهد.

וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום לא מצאו⁴ אלא פך א' של שמן כו'. לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל והודאה.^{5,6} להבין ענין הלל וענין הודאה.

«و چون خاندان پادشاهی حشמוنائیان چیره شدند و آنان را شکست دادند، جز یک کوزه روغن نیافتند» و جز این. «سال بعد، آن روزها را هشت روز جشن قرار دادند، همراه با سرودهای ستایش (הלל, Hallel) و سپاسگزاری.» باید معنای سرودهای ستایش و معنای سپاسگزاری را دریابیم.

هنگامی که پادشاهان حشمونایی یونانیان را شکست دادند، در جست‌وجوی روغن پاک برآمدند و تنها یک کوزه یافتند که مَهرِ کاهن اعظم را داشت؛ این کوزه برای یک روز کافی بود، اما روغنش هشت روز سوخت. حکیمان این هشت روز را عیدِ سرودهای ستایش و سپاسگزاری قرار دادند و این مامار در پی آن است که معنای هر یک از این دو را توضیح دهد.

וגם להבין למה תקנו בנס זה להדליק נרות זכר למקדש שמצאו פך א' של שמן כו' ולא תקנו כן בשאר נסים.⁷

همچنین باید دریابیم چرا برای این معجزه مقرر کردند چراغ‌هایی روشن کنند تا یادآور معبد باشد، جایی که یک کوزه روغن یافتند و جز این؛ حال آنکه برای معجزات دیگر چنین کاری مقرر نکردند.

پرسش دوم این است: معجزات دیگر با روشن کردن چراغ‌ها یادبود نمی‌شوند؛ پس چرا این معجزه چنین یادبودی دارد؟ این معجزه با چراغ‌های معبد رخ داد و چراغ‌های حنوکا آن‌ها را به یاد می‌آورند.

וגם מה ענין נרות להלל והודאה. אך הענין הוא דכתיב נר מצוה ותורה אור⁸ כו'. ויובן בהקדים לבאר ענין המנורה שבבהמ"ק [שבבית המקדש] שארז"ל [שאמר רבותינו זכרונם לברכה] וכי לאורה הוא צריך⁹ כו'.

همچنین، چراغ‌ها چه ارتباطی با سرودهای ستایش و سپاسگزاری دارند؟ اما توضیح این است که نوشته شده: «زیرا فرمان (מצוה، mitzvah) چراغ است و تورات نور است» و جز این. این مطلب با توضیح نخست معنای منورای معبد مقدس روشن خواهد شد؛ درباره آن، حکیمان ما، یادشان گرامی، گفتند: «مگر او به نور آن نیاز دارد؟» و جز این.

پرسش سوم این است: چراغ‌ها چه پیوندی با ستایش و سپاسگزاری دارند؟ پاسخ از آیه‌ای آغاز می‌شود که فرمان را به چراغ و تورات را به نور تشبیه می‌کند، و نیز از سخن حکیمان که بی‌تردید او به نور منورا نیاز ندارد؛ پس منورا باید نماینده چیزی روحانی باشد که این مامار اکنون آن را توضیح می‌دهد.

بخش 2 • 21-6

چراغ‌ها: حکمت صفات عاطفی را پالوده می‌کند

2 **وهנה כתיב ובהעלות אהרן¹⁰ את הנרות בין הערבים יקטירנה. ובבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה.¹¹**
שבلیلלה היה מדליק כל ז' הנרות^{12,13} ולמחר מדשנמ ומטיבם

اکنون، نوشته شده است: «و هنگامی که هارون (אהרן) چراغ‌ها را هنگام غروب برمی‌افروزد، آن را [بخور را] بسوزاند»؛ و نیز: «و بامدادان، هنگامی که چراغ‌ها را آماده می‌کند، آن را بسوزاند.» زیرا شب، هر هفت چراغ را روشن می‌کرد و روز بعد خاکسترشان را پاک می‌کرد و آماده‌شان می‌ساخت،

تורה، روشن کردن منورا را با سوزاندن بخور جفت می‌کند؛ هم هنگام غروب و هم بامداد. شب، کاهن (כהן، Kohen) هر هفت چراغ را روشن می‌کرد؛ بامداد خاکسترها را پاک می‌کرد و چراغ‌ها را آماده می‌ساخت.

ולא היה מדליק אלא נר המערבי שהוא נר ששי¹⁴ שממנו היה מתחיל ובו היה מסיים.

و تنها چراغ غربی را روشن می‌کرد؛ چراغی که چراغ ششم بود و از آن آغاز می‌کرد و با آن به پایان می‌رساند.

بامداد، تنها چراغ غربی – که در اینجا چراغ ششم به‌شمار آمده – عملاً روشن می‌شد: روشن کردن از آن آغاز می‌شد و با آن پایان می‌یافت. این **مأمار** (maamar) در تفاوت میان شب و روز معنایی خواهد یافت.

והענין כי הנרות הם המדות¹⁵ לך ה' הגדולה והגבורה¹⁶ כו' והן ז' נרות כנגד ז' מדות.

توضیح آن است که چراغ‌ها همان صفات عاطفی (مדות، middos) هستند: «بزرگی و توان، ه'، از آنی توسست» و الی آخر؛ و آن‌ها هفت چراغ‌اند که با هفت صفات عاطفی (مדות) متناظرند.

هفت چراغ با هفت صفت عاطفی متناظرند که در آیه آمده‌اند: «بزرگی، ه'، از آنی توسست؛ همچنین توان...» روشن کردن چراغ‌ها، بنابراین، به معنای وارد کردن نور در عواطف است.

3 והנה בכל מדה ומדה יש זה לעומת זה¹⁷ בקליפה נגד הקדושה והן יונקות מן הקדושה¹⁸

اکنون، در هر صفت، «این در برابر آن» وجود دارد: در پوسته (کلیפה، kelipah)، در برابر قداست؛ و آنها نیروی حیات خود را از قداست می‌گیرند.

در برابر هر صفت مقدس، صفتی متناظر در پوسته وجود دارد؛ قلمرویی که الوهیت را می‌پوشاند. پوسته حیاتی از خود ندارد؛ نیروی حیاتش را از قداست می‌گیرد.

کمو מאהבה שבקדושה נמשך بهשתלשלות המדרגות להיות תאוה גשמית. וכן מיראה שבקדושה יראה רעה וכעס וכה"ג [וכהאי גוונא].

برای نمونه، از عشق در قداست، در زنجیره مراتب نزولی، [آنچه فرود می‌آید] به شهوت جسمانی بدل می‌شود؛ و همچنین از هیبت در قداست، ترس نادرست و خشم و مانند آن پدید می‌آید.

عشق، هنگام نزول از مرتبه‌ای به مرتبه‌ای دیگر، ممکن است به شهوت جسمانی بدل شود؛ هیبت مقدس نیز ممکن است به ترس از چیزهای نادرست، خشم و مانند آن تبدیل شود. عواطف ناپاک، صورت‌های تنزل‌یافته عواطف مقدس‌اند.

4 וצריך לבררם ולהפכם להתכלל בקדושה עליונה שתהיינה המדות כולן לה' בבחי' בטול לך ה'¹⁹ הגדולה והגבורה כו'.

و باید پالوده و دگرگون شوند تا در قدوسیت برتر جذب گردند، به‌گونه‌ای که همه صفات از آن **ה'** باشند، در حالت خودنفی‌گری (**بیטול**، bittul): «بزرگی و توانایی از آن **توست، ה'**»، و مانند آن.

عواطف سقوط‌کرده باید پالوده و دگرگون شوند تا دوباره به قدوسیت بپیوندند. مقصود آن است که همه عواطف از آن **ה'** باشند، در حالت **بیטול** که در عبارت «بزرگی و توانایی از آن **توست، ה'**» بیان شده است.

והבירור הוא בחכמה כי בחכמה אתברירו²⁰ כו'. והחכמה הוא בחי' اور להאיר את המדות ולזככן.

پالایش به‌واسطه حکمت (**حکמה**، Chochmah) انجام می‌شود، زیرا «به‌واسطه **حکמה** پالایش می‌شوند» و مانند آن. و **حکמה** نوری است برای روشن‌کردن صفات و پالودن آنها.

پالایش به‌واسطه **حکמה** انجام می‌شود که نیک را از بد جدا می‌کند. **حکמה** به نور تشبیه شده است، زیرا عواطف را روشن و پالوده می‌کند.

ובלילה שהוא זמן החשך היה צריך להאיר את כל ז' הנרות דהיינו להמשיך اور החכמה בכל מדה ומדה בפ"ע [בפני עצמו]

اما در شب، که زمان تاریکی است، لازم بود هر هفت چراغ روشن شوند؛ یعنی نور **حکמה** به هر صفت، جداگانه، کشانده شود،

شب نماد زمان تاریکی است؛ زمانی که هر عاطفه به نور حکمت خاص خود نیاز دارد. ازاین‌رو، هر هفت چراغ در شب روشن می‌شدند.

משא"כ ביום היה די בהדלקת נר ה' שהוא עיקר ההשפעה וממילא היה נמשך אור החכמה בכל המדות. ^{21, 22, 23}

درحالی‌که در روز، روشن‌کردن چراغ ششم کافی بود؛ زیرا آن مجرای اصلی تأثیرگذاری است و در نتیجه، نور **حکמה** خودبه‌خود به همه صفات کشانده می‌شد.

در روز، روشن‌کردن چراغ ششم کافی بود؛ این چراغ مجرای اصلی‌ای است که تأثیرگذاری از آن جریان می‌یابد، و نور حکمت خودبه‌خود به همه عواطف می‌رسید. یادداشت Kehot چراغ ششم را با **יסוד** پیوند می‌دهد.

5 והנה יש עולם שנה נפש^{24, 25} וכشم שהיה אהרן ממשיך המשכת אור החכמה בעולם שהן ז' בחי' ומדות עליונות שבסדר והנהגת העולם כך היה ממשיך אור החכמה بنפש ישראל

اکنون، «جهان، سال، نفس» وجود دارد. همان‌گونه که هارون (אהרן) نور حکمت (חכמה, Chochmah) را به جهان فرومی‌کشید، [به] هفت مرتبه و صفات برتر در نظم و تدبیر جهان، او نیز نور **حکמה** را به نفوس اسرائیل فرومی‌کشید، سیفر یسیرا می‌آموزد که هر چیز در سه بُعد وجود دارد: جهان (مکان)، سال (زمان) و نفس. افروختن هارون حکمت را به هفت صفتی که جهان را تدبیر می‌کنند فرومی‌کشید و هم‌زمان آن را به نفوس اسرائیل نیز می‌رساند.

שהם יוצאי ירך יעקב שבעים نפש²⁶ נגד בחי' ז' הנרות והם יוצאי ירך יעקב יו"ד עקב דהיינו בחי' יו"ד הוא בחי' חכמה הנמשכת ומשתלשלת בבחי' עקב וסוף המדרגות התחתונות. ²⁷

که «از رانِ یعقوب (یعقب) بیرون‌آمدگان، هفتاد تن» هستند؛ و با هفت چراغ تناسب دارند. آنان «از رانِ یعقوب بیرون‌آمدگان» هستند: **יו"ד-עקב** (yud-ekev؛ «پاشنه»)، یعنی یود (יו"ד, yud)، که **حکמה** است و به مرتبه پاشنه، پایان پایین‌ترین مراتب، فرود کشیده و نازل می‌شود.

فرزندان یعقوب هفتاد تن بودند؛ یعنی ده برابر هفت، و با هفت چراغ مطابقت داشتند. نام **יעقب** را می‌توان به صورت یود (حرفی که نماد **حکמה** است) به‌علاوه ekev، به معنای «پاشنه»، خواند: حکمتی که به پایین‌ترین مراتب، به پاشنه نفس، فرود کشیده می‌شود.

6 וזהו וידו אוחזת בעקב עשו²⁸ כי ידו אותיות יו"ד²⁹ אוחזת את העקב של עשו לבלתי נתון לו תוקף התפשטות וממשלה רק להכניעו תחת הקדושה ולאכפף³⁰ [ולאכפף] לס"א [לסטרא אחרא].

این [معنای] «و دستش پاشنه عیسو (عشو) را گرفته بود» است: زیرا واژه **ידو** («دست او») از همان حروف **יו"ד** (yud) تشکیل شده است؛ این «دست» پاشنه عیسو را می‌گیرد تا به آن توان گسترش و فرمانروایی ندهد، بلکه تنها آن را زیر قداست خاضع سازد و سوي دیگر (**סטرا אחרא**, sitra achra) را به انقیاد درآورد.

هنگام تولد، دست یعقوب (**יעقب**) پاشنه عیسو را گرفته بود. واژه **ידو** («دست او») همان حروف **יו"ד** (yud) را دارد: حکمت یعقوب، عیسو را که ریشه پوسته (**קליפה**, kelipah) است، از پایین در چنگ می‌گیرد؛ نمی‌گذارد گسترش یابد و فرمانروایی کند، بلکه آن را زیر قداست خاضع نگه می‌دارد.

וזה היה ענין המשכת אהרן בהעלותו את הנרות להמשיך בחי' יו"ד של יעקב³⁰ הוא אור החכמה לבחי' עקב כדי שתהיינה גם מדות הטבעיים [הטבעיים] שבנפש הבהמית עולות ונכללות בקדושה.

و این مقصود از آنچه هارون (אהרן) هنگام برافروختن چراغ‌ها به پایین می‌کشید، بود: اینکه یود یعقوب، یعنی نور حکمت (חכמה, Chochmah)، را به مرتبه پاشنه فرود آورد، تا حتی صفات طبیعی نفیس حیوانی (נפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) نیز بالا روند و در قداست جذب شوند.

این همان کاری بود که هارون هنگام برافروختن چراغ‌ها انجام داد: یود یعقوب، یعنی نور حکمت، را تا پاشنه فرود آورد. مقصود آن است که حتی عواطف طبیعی نفیس حیوانی نیز بالا روند و در قداست جذب شوند.

بخش 3 • 71-9

بخور: بالا بردن حروف

7 והנה כתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה³¹ וכן בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה.³²

اکنون چنین نوشته شده است: «و هنگامی که هارون (אהרן) چراغ‌ها را هنگام غروب روشن می‌کند، آن را بسوزاند»؛ و نیز: «صبحگاهان، هنگامی که چراغ‌ها را آماده می‌کند، آن را بسوزاند».

این گفتار حسیدی (מאמר, maamar) به آیات مربوط به چراغدان و بخور بازمی‌گردد تا اینک خود بخور را توضیح دهد.

33 בהעלות והדר יקטירנה وכן בבקר וכמ"ש בסדר המערכה הטבת שתי נרות קודמת לקטורת.

[نخست] «هنگامی که روشن می‌کند» و سپس «آن را بسوزاند»؛ و نیز در صبحگاهان. چنان‌که در ترتیب خدمت معبد آمده است، آماده‌کردن دو چراغ بر بخور مقدم است.

در هر دو آیه، چراغ‌ها نخست می‌آیند و پس از آن بخور؛ و ترتیب خدمت معبد نزد ابایه (אביי) در تلمود نیز آماده‌کردن دو چراغ را پیش از بخور قرار می‌دهد.

ולהבין ענין הקטרת ³⁴ שהיה אחר הדלקת והטבת שתי נרות הוא כי הנה ענין הנרות כבר מבואר למעלה שהוא ענין העלאת המדות שירדו ונשתלשלו בגשמיות הנה"ב [הנפש הבהמית] שתהיינה עולות ונכללות בקדושה. אך הקטרת הוא ענין העלאת האותיות שהן במחזו"מ [במחשבה דבור ומעשה] לבושי המדות שהן בחי' דומם.

בראיה פהם מענאי بخור, که پس از روشن کردن و آماده کردن دو چراغ می آمد، باید دانست که معنای چراغها، چنانکه پیشتر توضیح داده شد، بالا آوردن صفات عاطفی (مדות، middos) است که به جسمانیّت نفیس حیوانی (نפש הבהמית، Nefesh HaBahamis) فرود آمدند و در آن تنزل یافتند، تا بالا روند و در قداست جذب شوند. اما بخور، بالا آوردن حروف است؛ حروفی که در اندیشه، گفتار و کردارند و پوششهای صفاتاند؛ آنها در مرتبه بی جان قرار دارند.

چرا بخور پس از چراغها می آید؟ چراغها عواطفی را بالا می آورند که به نفیس حیوانی فرود آمده اند؛ بخور چیزی فروتر را بالا می آورد: «حروف»، یعنی پوششهای اندیشه، گفتار و کردار که عواطف از طریق آنها ابراز می شوند و مانند ماده بی جان اند.

8 ואותיות דקדושה נק' חומת בת ציון ³⁵ חומה של אבנים שתי אבנים בונות שני בתים ^{36, 37} כו' כנודע.

حروف قدسی «دیوار دختر صیون» نامیده می شوند؛ دیواری از سنگها: «دو سنگ، دو خانه می سازند» و جز اینها، چنانکه معروف است.

حروف قدسی به دیواری از سنگها تشبیه شده اند: سفر یتسیرا (ספר יצירה, Sefer Yetzirah) حروف را «سنگ» می خواند و واژه هایی را که از آنها ساخته می شوند، «خانه».

וכמ"ש במ"א ע"פ גדול ³⁸ ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו ³⁹ אימתי נק' גדול כשהוא בעיר אלקינו כו'.

و همان گونه که جای دیگری درباره آیه «بزرگ است ה' و بسیار ستوده، در شهر اَلْقِینو» توضیح داده شده است: چه هنگام او بزرگ خوانده می شود؟ هنگامی که در شهر اَلْقِینو است، و مانند آن.

عظمتِ ה' در «شهر اَلْقِینو» آشکار می شود؛ یعنی هنگامی که بیان و بنا می شود. حروف همان شهری هستند که عظمت او در آن آشکار می شود.

9 והנה אותיות של המחזור"מ [המחשבה דבור ומעשה] שנפלו בגשמיות תחת ממשלת הקליפות וסט"א [וסטרא

אחרא] אין להם עלייה ע"י המשכת אור החכמה כי אין אור החכמה אלא במדות עצמן אהוי"ר [אהבה ויראה] כו'

اکنون، حروفِ اندیشه، گفتار و کردار که به عالمِ جسمانی فروافتاده و زیر فرمانرواییِ پوسته‌ها (کلیפות، kelipos) و سوي دیگر (סטרא احرآ، sitra achra) قرار گرفته‌اند، به واسطهٔ فرودآوردنِ نورِ حکمت (حکמה، Chochmah) عروج نمی‌یابند؛ زیرا نورِ حکمت تنها در خودِ صفات، یعنی عشق و هیبت (אהבה ویرאה، ahavah veyirah)، است، و غیره.

حروفِ اندیشه، گفتار و کردار به عالمِ جسمانی و زیر سلطهٔ پوسته‌ها فروافتاده‌اند و نورِ حکمت نمی‌تواند آن‌ها را بالا ببرد. حکمت تنها بر خودِ عواطف اثر می‌گذارد؛ یعنی بر عشق و هیبت.

שהן בחי' רוחניות (עמ"ש ע"פ וייצר⁴⁰ כו' בפ' בראשית) אבל גשמיות האותיות אין להם עלייה כ"א
ע"י הקטורת שסממני הקטרת היו מדברים שאין בהם טעם כלל

که ماهیتی روحانی دارند (بنگرید به آنچه دربارهٔ «و [ה'] صورت داد»، و غیره، در پاراشای برشیت توضیح داده شده است). اما جسمانیّت حروف هیچ عروجی ندارد، مگر به واسطهٔ بخور؛ زیرا ادویهٔ بخور از چیزهایی بودند که اصلاً هیچ مزه‌ای ندارند.

عواطف روحانی‌اند؛ این متن خواننده را به توضیح عبارتِ «و [ה'] صورت داد» در برشیت ارجاع می‌دهد. حروفِ جسمانی فقط به واسطهٔ بخور عروج می‌کنند؛ ادویهٔ بخور نه مزه داشتند و نه خوراک بودند.

ואינם ממין מאכל כלל הרי הן בבחי' דומם⁴¹ ובהקטרתן נעשה בחי' ריח העולה למעלה שמשיב את
הנפש אשה ריח ניחוח להוי"ה⁴² שע"י הריח נעשה ניחוח דהיינו ירידה להשתלשלות המשכת בחי'
הוי"ה יו"ד חכמה כו':

و اصلاً از جنس خوراک نیستند؛ پس در مرتبهٔ جماد قرار دارند. و با سوزاندنشان عطری پدید می‌آید که به بالا برمی‌خیزد و جان را بازمی‌گرداند: «قربانی آتشین، عطری خوشایند برای ה'». زیرا از رهگذرِ عطر، خوشایندی (نیחוח، nichoach) پدید می‌آید؛ یعنی فرودی در زنجیرهٔ نزولِ عوالم (השתלשלות، hishtalshelus)، و فرودآوردنِ مرتبهٔ ה'؛ [که] حرفِ یود (יו"ד، yud) آن [است] حکמה، و غیره.

ادویه چون مزه‌ای ندارند، به جماد می‌مانند؛ اما هنگامی که سوزانده می‌شوند، عطری از آن‌ها برمی‌خیزد که جان را بازمی‌گرداند. تورات قربانی را «عطر خوشایند (ریح نیחוח، re'ach nicho'ach) برای ה'» می‌خواند. در اینجا «نیחוח» (nichoach)، یعنی «خوشایند»، با معنای «فرود آمدن» پیوند داده می‌شود؛ پس عطر، مرتبهٔ ה' را فرومی‌آورد و یود آن، حکמה است.

دعا و دو گونه فداکاری تا پای جان

10 והנה כ"ז [כל זה] היה בבהמ"ק [בבית המקדש] שהיו מקריבין קרבנות ועכשיו היא התפלה במקום הקרבנות.⁴³ ולהבין ענין זה בתפלה.

اکنون، همه اینها در معبد مقدس بود، جایی که قربانی‌ها را تقدیم می‌کردند؛ و اکنون نماز جای قربانی‌ها را گرفته است. باید این موضوع را [از منظر] نماز درک کنیم.

همه این امور از طریق قربانی‌ها در معبد انجام می‌شد. از زمان ویرانی معبد، نماز جای قربانی‌ها را گرفته است؛ پس همان ترتیب باید در نماز نیز معنایی داشته باشد.

הנה בסדר המערכה היה דם התמיד קודם להטבת שתי נרות ונרות לקטרת וקטרת לאברים נמצא שדם התמיד קודם לנרות וקטרת ואברי התמיד אחר נרות וקטרת.⁴⁴

در ترتیب کار معبد، خون قربانی روزانه (תמיד، tamid) پیش از آماده‌سازی دو چراغ می‌آمد، چراغ‌ها پیش از بخور، و بخور پیش از اندام‌ها. بنابراین، خون قربانی روزانه پیش از چراغ‌ها و بخور می‌آمد و اندام‌های قربانی روزانه پس از چراغ‌ها و بخور.

در ترتیب روزانه کار معبد، خون قربانی روزانه پیش از چراغ‌ها و بخور می‌آمد و اندام‌های آن فقط پس از آنها سوزانده می‌شد. قربانی به دو بخش تقسیم شده بود و چراغ‌ها و بخور میان آن دو قرار داشتند.

ויובן ענין זה בעבודת ה' בתפלה. כי הנה עיקר העבודה בק"ש [בקריאת שמע] ותפלה הוא למסור נפשו בק"ש [בکریאת שמע].

این موضوع در کار بندگی ه' در نماز فهمیده خواهد شد. زیرا جوهر کار بندگی در قرائت شِماع (שמע، Shema) و نماز این است که انسان در شِماع جان خویش را به ه' بسپارد.

این ترتیب از منظر نماز توضیح داده خواهد شد. قلب نماز، شِماع است؛ جایی که انسان جان خویش را به ه' می‌سپارد.

11 והנה יש ב"פ [ב' פעמים] מס"נ [מסירות נפש]⁴⁵ למסור נפשו באחד.⁴⁶ ובכל נפשך⁴⁷ אפילו נוטל את נפשך⁴⁸ כו'. ולהבין מהו ענין ב"פ [ב' פעמים] מס"נ [מסירות نפש] הללו

اکنون، دو گونه فداکاری تا پای جان (מסירות נפש، mesirus nefesh) وجود دارد: سپردن جان خویش در «واحد»، و «با تمام جانت: حتی اگر جانت را بگیرد» و جز این. برای فهمیدن اینکه این دو گونه فداکاری تا پای جان چیستند:

در شِماع، دو گونه فداکاری تا پای جان مطرح است: سپردن خویش در واژه «واحد»، و عشق‌ورزیدن به ه' «با تمام جانت»؛ حکیمان این عبارت را چنین توضیح می‌دهند: «حتی اگر جانت را بگیرد». این گفتار (مأמר) می‌پرسد چه چیزی این دو گونه فداکاری تا پای جان را از هم متمایز می‌کند.

הנה למס"נ [למסירות נפש] **באחד קאי על נה"א** [נפש האלקית] **שהיא בבחי' ביטול ממש וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו.** ⁴⁹ **בחי' עמידה היא ביטול באוא"ס** [באור אין סוף] **ב"ה ממש.**

فداکاری تا پای جان در «واحد» ناظر به نفیس الهی (نפש האלקית, Nefesh Elohis) است؛ نفسی که در حالت خودنهی گری واقعی (بیטول, bittul) قرار دارد، چنانکه نوشته شده است: «به حیاتِ ה'، که در پیشگاهِ او ایستاده‌ام.» حالتِ ایستادن، خودنهی گری در خود نور بی‌پایان (اور אין سוף, Or Ein Sof) – متبارک باد – است.

فداکاری در «واحد» به نفیس الهی تعلق دارد؛ این نفس از پیش به کلی در برابر ה' خودنهی گر است. سخن Elisha – «در پیشگاهِ او ایستاده‌ام» – این را نشان می‌دهد: ایستادن در پیشگاهِ ה' یعنی خودنهی گری کامل در آن نور بی‌پایان.

12 **ובחי' ובכל נפשך היינו שגם בחי' נה"ב** [نפש הבהמית] ⁵⁰ **חי' [היה] בבחי' אתכפיא ואתהפכא כו'**

و مرتبه / جنبه (בחינה, bechinah) «با تمام جانت» یعنی نفس حیوانی (نפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) نیز باید در حالی به انقیاد درآمدن و دگرگون شدن (אתכפיא, iskafya و אתהפכא, is'hapcha) باشد و غیره.

فداکاری دوم، «با تمام جانت»، به نفس حیوانی مربوط است؛ نفسی که باید نخست به انقیاد درآید و سپس دگرگون شود.

שמס"נ [شمسירות نפש] **זו אינה באחד אלא בבחי' ברוך שם כבוד מלכותו** ⁵¹ **כו'. והענין כי הנה נודע שבחי' ממלא כ"ע** [כל עלמין] **وسוכ"ע הכל נק' בחי' שמי בלבד.**

زیرا این فداکاری تا پای جان (مسירות نפש, mesirus nefesh) نه در «یکی»، بلکه در مرتبه «مبارک باد نام جلالِ پادشاهی او» است و غیره. مقصود این است که چنانکه دانسته است، مرتبه نوری که همه عوالم را پر می‌کند (مמלא כל עלמין, memalei kol almin) و مرتبه نوری که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin)، هر دو تنها «مرتبه نام من» خوانده می‌شوند.

این فداکاری تا پای جان نه در «یکی»، بلکه در «مبارک باد نام جلالِ پادشاهی او» رخ می‌دهد؛ این عبارت از «نام» ה' سخن می‌گوید، نه از ذاتِ او. هر دو نوع نور الهی، یعنی نوری که همه عوالم را پر می‌کند و نوری که همه عوالم را فرا می‌گیرد، تنها «نام» ه' هستند.

13 וכמאמר מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול. ועדי עד פי' כל העליות שמעולם עד עולם בעילוי אחר עילוי עוה"ב [עולם הבא] וג"ע [וגן עדן] העליון וימות המשיח ותחיה"מ [ותחיית המתים] וכמה רבבות עולמות והיכלות המבואר בזוהר.

چنانکه در این عبارت آمده است: «نام بزرگ او، پادشاه تا ابد و جاودان ستوده و باشکوه است.» «تا ابد و جاودان» (عدي עד, adei ad) یعنی همه عروج‌ها از عالمی به عالمی دیگر، و از مرتبه‌ای به مرتبه‌ای بالاتر: عالم آینده، باغ عدن برین، روزگار مשיח (Moshiach) و رستخیز مردگان، و انبوه بی‌شمار عوالم و تالارهایی که در زوهار (זוהר, זוהר) شرح داده شده‌اند.

این عبارت از دعا‌های صبحگاهی است که «نام بزرگ» ה' را می‌ستایند؛ نامی که «تا ابد و جاودان» باشکوه است. אדמו"ר הזקן «تا ابد و جاودان» را به معنای عروج‌های بی‌پایان همه عوالم برتر می‌گیرد: از عالم آینده تا عوالم بی‌شماری که در زوهار وصف شده‌اند؛ و همه آن‌ها تنها ستایش نام ה' هستند.

14 ובאמת יש הרבה יותר עד אין קץ וכמ"ש ולגדודיו אין מספר⁵² וגדודיו הן מלאכים שהן בחי' חיצוני' העולמות וכמ"ש [ומכל שכן] נשמות שהן פנימי' [פנימיות / פנימית] עולמות אין זה אלא בבחי' שמו שם כבוד מלכותו.

در حقیقت، بسیار بیش از این‌ها هستند، بی‌کران؛ چنان‌که نوشته شده است: «سپاهیان او بی‌شمارند»؛ و سپاهیان او فرشتگان‌اند، که بُعد بیرونی عوالم‌اند، و به طریق اولی، نفوس که بُعد درونی عوالم‌اند. با این همه، تمام این‌ها فقط در مرتبه «نام او» ست، یعنی نام جلال پادشاهی او.

عوالم در واقع بی‌پایان‌اند، همچون «سپاهیان» بی‌شمار ה'، یعنی فرشتگان. فرشتگان بُعد بیرونی عوالم‌اند و نفوس بُعد درونی آن‌ها؛ با این همه، حتی این‌ها نیز فقط به «نام او»، یعنی «نام جلال پادشاهی او»، تعلق دارند.

כמשל התפשטות המלך במדינה שרק שמו הולך בכל מדינות מלכותו ולא עצמותו ומחותו

همانند گسترش پادشاه در کشورش: تنها نام او در سراسر استان‌های پادشاهی‌اش منتشر می‌شود، نه ذات و هستی او.

نام پادشاه به هر استان قلمرو او می‌رسد، هرچند خود او در آن‌جا حضور ندارد.

כך כביכול התפשטות החיות הנמשך מאור א"ס ב"ה להחיות כל הברואים ونפש כל חי אין התפשטות והמשכה זו רק בבחי' שם שהוא רק זיו והארה בבחי' התפשטות בלבד ונק' אא"ס [אור אין סוף]

همین‌طور، به اصطلاح، گسترش نیروی حیات که از نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof)، متبارک باد، جاری می‌شود تا به همه آفریدگان و نفیس هر موجود زنده حیات ببخشد: این گسترش و فرودآمدن فقط در مرتبه «نام» است؛ چیزی که تنها پرتوی و روشنایی، و صرفاً گسترشی است، و آن را نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof) می‌نامند.

به همین ترتیب، حیات الهی در همه آفریدگان فقط «نام» ה' است؛ پرتوی و گسترشی از ה'، نه خود او. حسیدوت این پرتو را نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof) می‌نامد تا آن را از خود بی‌نهایت مطلق متمایز کند.

אבל עצמות א"ס ב"ה ממש הוא רם ונשא כי אני ה' לא שנית⁵³ כתיב ואין ערוך אליו ית' אפי' [אפילו] כערך טפה מים אוקינוס כו'.

اما ذات خود بی نهایت مطلق (این سوف, Ein Sof)، متبارک باد، بس بلندمرتبه و فراتر است؛ زیرا نوشته شده است: «زیرا من، نام چهارحرفی (ה', Havayah)، تغییر نکرده‌ام»؛ و هیچ نسبتی با او، متبارک باد، نیست، حتی نسبت یک قطره به اقیانوس و مانند آن.

ذات خود ה' فراتر از همه این‌هاست و از آن‌ها تأثیر نمی‌پذیرد؛ چنان‌که آیه می‌گوید: «من، ה', تغییر نکرده‌ام.» همه عوالم، در مجموع، هیچ نسبتی با او ندارند؛ نسبتشان از نسبت یک قطره به اقیانوس نیز کمتر است.

15 והנה הנשמה ונפש האלקי מחמת שהיא בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] העולמות היא בטלה ונכללת

ביחוד עליון ב"ה לגבי اور א"ס ب"ה مמש מחמת ששורה ומאير עליה اور א"ס ب"ה

اکنون، روح، نفیس الهی (نفس האלקית, Nefesh Elohis)، چون از بُعد درونی (پنیمיות, pnimiyus) عوالم است، در برابر نور بی‌پایان (اور این سوف, Or Ein Sof) به خودنفی‌گری (بی‌سول, bittul) می‌رسد و در یگانگی برتر (יחודא עילאה, yichuda ila'ah)، که او متبارک باد، مستغرق می‌شود؛ در برابر خود نور بی‌پایان، که متبارک است؛ زیرا نور بی‌پایان بر آن قرار دارد و بر آن می‌تابد،

نفیس الهی به بُعد درونی عوالم تعلق دارد؛ ازاین‌رو به‌طور طبیعی در برابر ה' خودنفی‌گری می‌کند و در «یگانگی برتر» مستغرق می‌شود؛ یگانگی‌ای که در آن همه آفرینش در برابر او هیچ است. نور بی‌پایان بی‌واسطه بر آن قرار دارد.

ومشכלת ומתבוננת ברוממותו ית' איך שאין להעריך אליו ואני ה' לא שנית⁵⁴ כו'.

و درباره‌ی والایی او، که متبارک است، می‌اندیشد و تأمل می‌کند: اینکه هیچ‌چیز را نمی‌توان با او سنجید، و «من، ה'، تغییر نکرده‌ام»، و جز این.

نفیس الهی همچنین درباره‌ی عظمت ه' می‌اندیشد و درمی‌یابد که هیچ‌چیز با او سنجیدنی نیست: همه آفرینش بر او هیچ اثری نمی‌گذارد و او تغییر نمی‌کند.

אבל בהשתלשלות וירידת המדרגות עד סוף המדרגות תחתונות דנה"ב [דנפש הבהמית] **המלובשת בגוף הגשמי ממש. הנה הגשמי הוא מסך מבדיל ומפריד היחוד עליון מחמת שנראה לעיני בשר ליש ודבר נפרד**

اما در زنجیره نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) و فرود آمدنِ مراتب، تا پایانِ پایین‌ترین مراتب، [یعنی مرتبه] نفیس حیوانی (נפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) که در جسمِ مادی واقعی پوشیده است، امرِ مادی پرده‌ای است که [آن را] از یگانگی برتر جدا و گسسته می‌کند؛ زیرا در چشمِ جسمانی، موجودی و چیزی جداگانه به نظر می‌رسد.

اما نفیس حیوانی در پایین‌ترین بخشِ زنجیره نزول قرار دارد و در جسمِ مادی پوشیده است؛ مادیت پرده‌ای است که یگانگی برتر را پنهان می‌کند: برای چشمِ جسمانی، چیزها مستقل و جدا از ה' به نظر می‌رسند.

ומ"מ ע"י ירידת הנשמה ונפש אלקי' שלא ירדה בשביל עצמה שהרי גם קודם ירידתה היתה בבחי' אשר עמדת⁵⁵ כו' אלא הירידה היא צורך עליי' [עלייה] נפש הבהמית היא להאיר לה הארה מיחוד עליון ב"ה שתוכל גם היא לעלות وليכלל באא"ס [באור אין סוף] ב"ה.

بااین‌همه، این امر از راهِ نزولِ روح، یعنی نفیس الهی، صورت می‌گیرد؛ روحی که برای خود فرود نیامد، زیرا حتی پیش از نزولش نیز در مرتبه «در پیشگاهِ آن‌که ایستاده‌ام» بود، و جز این؛ بلکه نزول برای صعودِ نفیس حیوانی است: تا پرتوی از یگانگی برتر، که او متبارک باد، بر آن بتابد، تا آن نیز بتواند بالا رود و در نور بی‌پایان، که متبارک است، مستغرق شود.

بااین‌حال، نفیس الهی به این جهان فرود آمد، نه برای سودِ خود؛ زیرا حتی پیش از فرود آمدنش نیز «در پیشگاهِ ה' ایستاده بود». فرود آمد تا نفیس حیوانی را بالا ببرد و پرتویی از یگانگی برتر بر آن بتابد، تا آن نیز بتواند بالا رود و در نور بی‌پایان مستغرق شود.

16 והארה והמשכה זו היא מבחי' ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

این تابش و فروفرستی از مرتبه «مبارک باد نام جلالِ فرمانروایی او تا ابدالآباد» است.

نوری که نفیس الهی (נפש האלקית, Nefesh Elohis) در نفیس حیوانی (נפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) می‌تاباند، از «مبارک باد نام جلالِ فرمانروایی او» سرچشمه می‌گیرد؛ یعنی از مرتبه فروترِ نامِ ה'.

דהיינו ע"י התבוננות שכל מה שנראה ליש ונפרד אין זה אלא בחי' זיו ושם כבוד מלכותו. ואי לזאת יהיה היש בטל כמו זיו השמש בשמש כו' וכמ"ש במ"א.

یعنی از راه تأمل در این که هر آنچه هستی ای مستقل و جداگانه به نظر می آید، چیزی جز پرتوی از «نام جلال فرمانروایی او» نیست. از این رو، آن هستی در برابر سرچشمه اش به خودنهی گری می رسد، همچون پرتو خورشید در خود خورشید و غیره؛ چنان که در جای دیگری توضیح داده شده است.

این تأمل از راه دریافت حقیقت جهان حاصل می شود: هر آنچه جداگانه به نظر می آید، فقط پرتوی از فرمانروایی ה' است. چون این حقیقت دریافت شده، آن «چیز» ظاهری در برابر سرچشمه اش به خودنهی گری می رسد؛ مانند پرتو خورشید درون خود خورشید، که هیچ وجود مستقلی ندارد.

بخش 5 • 171-21

خون قربانی همیشگی: عروج آتشین نفیس حیوانی

17 והנה בעליית נה"ב [נפש הבהמית]⁵⁶ להתכלל באור א"ס ב"ה גדול מאד ורב כחה שהיא בחי' בע"ת [בעלי

תשובה] **דמשכין בחילא יתיר.⁵⁷**

اکنون، در صعود نفیس حیوانی (نפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) برای جذب شدن در نور بی پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof) (متبارک باد ה')، قدرتش بسیار عظیم و فراوان است؛ زیرا از مرتبه بازگشت کنندگان (בעלי תשובה, baalei teshuvah) است که «با نیرویی بیشتر می کشند».

وقتی نفیس حیوانی بالا می رود، نیروی آن از نفیس الهی (נפש האלקית, Nefesh Elohis) بیشتر است؛ همچون نیروی کسانی که بازمی گردند (בעלי תשובה) و زوهار (זהר) درباره شان می گوید که با نیرویی بیشتر از پارسایان کامل می کشند.

כי נה"ב [נפש הבהמית] נלקחה מחיות הקודש שבמרכבה.⁵⁸ והחיות נושאות את הכסא^{60, 61, 59} ודמות כמראה אדם עליו מלמעלה.⁶²

زیرا نفیس حیوانی از موجودات زنده مقدسی که در ارا به اند (חיות הקודש, Chayos) برگرفته شده است. و حیوت (حיות) تخت را حمل می کنند، و «شمایلی به صورت انسان بر فراز آن، از بالا» است.

ریشه نفیس حیوانی در حیوت مقدس است؛ موجودات زنده رؤیای یحزقیل که تخت ה' را حمل می کنند و بالای آن «شمایلی به صورت انسان» است. بنابراین، ریشه آن بسیار والا است.

18 וברעש גדול מתנשאים. וזה היה ענין דם התמיד צפונה לפני⁶³ הוי"ה שהקרבות היו בנפש הבהמה להעלותה לשרשה שנלקחה מבחי' פני שור שבמרכבה.

«و با غوغایی بزرگ برمی خیزند.» این معنای خون قربانی روزانه (תמיד, tamid) بود؛ [ذبح شده] «در سمتِ شمال، پیشِ ה' (Havayah)». زیرا قربانی‌ها از نفس حیوان بودند تا آن را به ریشه‌اش، که از آن برگرفته شده بود، بالا برند؛ یعنی مرتبه صورتِ گاو در ارايه.

חיות (חיות, Chayos؛ موجوداتِ زنده ارايه) «با غوغایی بزرگ» برمی خیزند، چنان‌که در دعاهاى صبحگاهی وصف می‌شود. ازاین‌رو خون قربانیِ تמיד «در سمتِ شمال، پیشِ ה' (Havayah)» تقدیم می‌شد، زیرا قربانی‌ها نفس حیوان را به ریشه‌اش در صورتِ گاو در ارايه بالا می‌بردند.

وהתמיד היה מקדשי קדשים ששחיתתן בצפון^{64, 65} בחי' גבורה שמהשמאל בחי' רעש גדול.⁶⁶ וגם צפונה צפון ה'

قربانیِ تמיד از قربانی‌های قدس‌الاقداص بود که در شمال ذبح می‌شوند؛ مرتبه قید و سخت‌گیری (גבורה, Gevurah)، که از جانبِ چپ است و مرتبه «غوغایی بزرگ» به‌شمار می‌رود. افزون بر این، «צפונה» (tzafonah؛ «در سمتِ شمال») [یعنی] «צפון ה'» (tzafon hei)، «هی پنهان»؛

قربانیِ تמיד از قربانی‌های قدس‌الاقداص بود که در سمتِ شمالِ مذبح ذبح می‌شوند. شمال، قید و سخت‌گیری است؛ جانبِ چپ و سرچشمه غوغای بزرگ. همچنین «צפונה» («شمال») را می‌توان «צפון ה'»، یعنی «هی پنهان»، خواند.

דהיינו בחי' ה' אחרונה של שם הוי"ה שהוא בחי' העלם וצמצום א"ס ב"ה שמחמת זה היה הרעש.

یعنی مرتبه هی پایانی نامِ ה'، که مرتبه پنهانی و انقباض (צמצום, tzimtzum) بی‌نهایتِ مطلق (אין סוף, Ein Sof)، متبارک باد، است؛ و از همین‌رو غوغا پدید آمد.

هی پنهان، هی پایانی نامِ ה'، یعنی فرمانروایی (מלכות, Malchus) است؛ جایی که אין סוף خود را پنهان می‌کند و منقبض می‌سازد. این پنهان‌سازی است که «غوغا» را پدید می‌آورد؛ هیاهوی اشتیاق را.

וזהו צפונה לפני הוי"ה. שמבחי' צפונה שהוא בחי' רעש גדול מתנשאים ונושאים את הכסא דמות כמראה אדם למעלה מבחי' אדם לפי ששרשם מעולם התהו לפני מלך מלך לבני ישראל.⁶⁷

و این است معنای «در سمتِ شمال، پیشِ ה'». از مرتبه «سمتِ شمال» که مرتبه «غوغایی بزرگ» است، آنان برمی‌خیزند و تخت را، که صورتی چون نمودِ انسان دارد، حمل می‌کنند و از مرتبه انسان فراتر می‌روند؛ زیرا ریشه‌شان از عالمِ تهو (תהו, Tohu) است، «پیش از آن‌که پادشاهی بر فرزندانِ اسرائیل فرمانروایی کند».

از این جایگاهِ غوغا، حیوت از خود مرتبه «انسان» فراتر می‌روند، با آن‌که تختی را حمل می‌کنند که صورتِ انسانی بر آن است. ریشه آنان در تهو است؛ عالمی که «پیش از آن‌که پادشاهی بر اسرائیل فرمانروایی کند» وجود داشت.

19 והנה הוי"ה יו"ד חכמה כו' בחי' אדם. משא"כ ברעש גדול מתנשאים למעלה מבחי' אדם. וזהו לפני

הוי"ה מקור בחי' הוי"ה שמשם נמשך להיות התהוות בחי' הוי"ה.

اکنون، نام چهارحرفی (ה', Havayah)، [که] حرف یود (י"ד, yud) آن [حکمت (חכמה, Chochmah) است] و الی آخر، مرتبه انسان است؛ اما «با غوغایی عظیم برمی‌خیزند» از مرتبه انسان فراتر می‌روند. این همان معنای «پیش از ה'» است: سرچشمه مرتبه ה'، که از آن، مرتبه ה' پدید می‌آید.

نام ה'، که یוד آن **חכמה** است، متناظر با «انسان» است؛ یعنی ساختار منظم مراتب تجلی (ספירות, Sefiros). صعود «با غوغایی عظیم» از آن فراتر می‌رود و به آنچه آیه «پیش از ה'» می‌نامد می‌رسد: سرچشمه‌ای که خود ه' از آن پدید می‌آید.

והנה כמו שדם התמיד היו מקריבים מנפש הבהמה ממש כך התפלה במקום הקרבנות היא בעליות והתכללות נפש הבהמית שבאדם שהיא ג"כ ברעש גדול בחי' רשפי אש⁶⁸ והתלהבות בתשוקה וצמאון כו'.

همان‌گونه که خون قربانی روزانه تمید (תמיד, tamid) را از نفس خود حیوان تقدیم می‌کردند، دعا نیز به جای قربانی‌ها، عبارت است از صعود و جذب نفس حیوانی (نפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) درون انسان؛ و آن نیز «با غوغایی عظیم» است: مرتبه شراره‌های آتش و شور و التهاب، در اشتیاق و تشنگی و جز آن.

همان‌گونه که در معبد خون حیوانی واقعی تقدیم می‌شد، دعا «حیوان» درون انسان، یعنی **نפש הבהמית**، را بالا می‌برد. صعود آن نیز «با غوغایی عظیم» همراه است: شور سوزان، اشتیاق و تشنگی برای ه'.

20 وזהו אדם ובהמה תושיע⁶⁹ הוי"ה בחי' בהמה שבאדם תושיע להיות בה ג"כ המשכת בחי' הוי"ה.

این همان است: «آدمی و بهیمه را نجات می‌دهی، ه'»؛ بهیمه‌ای را که در آدمی است نجات می‌دهی، تا مرتبه ه' نیز در آن فرود آورده شود.

آیه «آدمی و بهیمه را نجات می‌دهی، ه'» به معنای بهیمه درون آدمی خوانده می‌شود. ه' نفس حیوانی (نפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) را نیز نجات می‌دهد تا نور ه' در آن هم فرود آید.

וצמאון זה ותשוקה זאת היא בחי' בכל לבבך.⁷⁰ שבלב יש ב' חללים⁷¹ חלל הימני מלא אויר ורוח.

این تشنگی و این اشتیاق، مرتبه «با تمام قلبت» است؛ زیرا قلب دو حفره دارد: حفره سمت راست از هوا و دم پُر است،

اشتیاق نفس حیوانی، دوست‌داشتن ه' «با تمام قلب» است؛ معنایی که حکیمان آن را دوست‌داشتن با هر دو گرایش می‌دانند. قلب دو حفره دارد و حفره سمت راست از هوا و دم پُر است.

וחלל השמאלי מלא דם שהדם הוא הנפש⁷² רביעית דם שהנפש תלוי בו משכנו בלב ששם יסוד האש והחום הטבעי.

و حفرة سمت چپ از خون پُر است، زیرا «خون همان جان است»؛ مقدار یک پیمانه ربعی از خون (רביעית, rev'i's) که جان به آن وابسته است، در قلب جای دارد؛ جایی که عنصر آتش و گرمای طبیعی قرار دارند.

حفرة سمت چپ از خون پُر است و «خون همان جان است»: مقدار حیاتی خون، یعنی یک پیمانه ربعی، که زندگی به آن وابسته است، در قلب جای دارد. عنصر آتش و گرمای طبیعی بدن نیز در همان جا هستند.

כנודע שכנפי הריאה⁷³ מנשבני [מנשבנים] על הלב לקררו מחמימות ושם הוא משכן התשוקה וצמאון האלקי להעלות ולהתכלל באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה:

چنان که دانسته است، لوب‌های ریه بر قلب می‌دمند تا آن را از گرمایش خنک کنند. جایگاه اشتیاق و تشنگی الهی نیز همان جاست تا بالا رود و در نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof)، که او متبارک است، مستغرق شود.

ریه‌ها گرمای قلب را خنک می‌کنند. آن حفرة گرم سمت چپ جایگاه اشتیاق و تشنگی الهی است: آتش خود نفس حیوانی که اکنون به‌سوی مستغرق شدن در ה' جهت یافته است.

21 והנה אחרי בחי' ההעלאה והתכללות זו רוח אייתי רוח⁷⁴ ואמשיך רוח להמשיך אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה למטה כמים הפנים.⁷⁵

اکنون، پس از این عروج و جذب، «روح، روحی را می‌آورد و روحی را فرومی‌آورد»: تا نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof)، که او متبارک است، به پایین فرود آید؛ «چون آب، چهره را در برابر چهره [بازمی‌تاباند].»

پس از آن که نفس بالا می‌رود، قاعده زوهار (זהר) جاری می‌شود: روحی که از پایین برمی‌آید، روحی را از بالا فرومی‌آورد. همان‌گونه که آب چهره را بازمی‌تاباند، ה' در پاسخ به عروج نفس، نور خویش را به پایین فرومی‌فرستد.

כשם שמבטל א"ע [את עצמו] מיש לאין כך נמשך מלמעלה מאין ליש שתהא השראת אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש למטה כמו למעלה.

همان‌گونه که انسان خویشتن را از هستی به نیستی فرومی‌برد، از بالا نیز از نیستی به هستی فرود آورده می‌شود، تا خود اור אין סוף، که او متبارک است، در پایین همان‌گونه قرار گیرد که در بالا.

نفس خویشتن را «نیستی» می‌سازد، و در پاسخ، نور ה' از «نیستی» به «هستی» فرود می‌آید. آن‌گاه اور אין סוף در پایین، درست همان‌گونه که در بالا، قرار می‌گیرد.

تورات، صدقه و کلاه خودِ نجات

22 ובכל נפשך⁷⁶ בכל כחות הנפש מחדו"מ [מחשבה דבור ומעשה]. וגם כל נפש כלולה מנר"נ [מנפש רוח נשמה].

ועיקר הנפש היא המשכלת⁷⁷ כ"ח לפום שעורא דיליה. יש מארי מקרא. ויש מארי משנה ותלמוד.

«با تمام جانت»: با همه قوای جان، یعنی اندیشه، گفتار و کردار. همچنین، هر نفس شاملی نر"נ است: جان (נפש، nefesh)، روح (רוח، ruach) و נِشامه (נשמה، neshamah). بخش اصلی نفس، قوه عقلانی آن است و اندازه این قوه در هر کس متفاوت است: برخی در متون کتاب مقدس تبحر دارند و برخی در میشنا (משנה) و تلمود (תלמוד).

«با تمام جانت» یعنی با همه قوا و پوشش‌های نفس، و با مراتب آن، یعنی nefesh، ruach و neshamah. در میان اینها، عقل جایگاه اصلی را دارد و عقل هر کس اندازه خود را دارد، خواه در کتاب مقدس باشد یا در میشنا و تلمود.

וזהו ענין הדלקת הנרות. אלא שבין הערבים מדליק כל ז' הנרות ובבקר בשעת הטבת שתי נרות היה מדליק נר הששי אחר הטבתו ואח"כ מדליק נר הז'.

این است معنای افروختن چراغ‌ها. با این حال، هنگام غروب هر هفت چراغ را می‌افروخت؛ اما صبح، هنگام آماده‌سازی دو چراغ، نخست چراغ ششم را پس از آماده‌کردنش می‌افروخت و سپس چراغ هفتم را روشن می‌کرد.

رساندن نور تورات به عقل هر شخص، همان افروختن چراغ‌هاست. ما مار به این تفاوت اشاره می‌کند: هنگام غروب هر هفت چراغ افروخته می‌شد، و صبح، نخست چراغ ششم و سپس چراغ هفتم.

23 והוא כענין ותורה אור⁷⁸ להיות מאיר אור התורה בכל נפשך נפש השכלי [השכלית]. ומזה בא לבחי' ובכל

מאדך בכל ממונך⁷⁹ היא בחי' הצדקה שהיא סתם מצוה מעשיית.

مانند «و تورات نور است»: یعنی نور تورات باید در «با تمام جانت» بتابد، یعنی در نفس عقلانی. از این جا آدمی به مرتبه (בחینه، bechinah) «با تمام توان» می‌رسد؛ «با تمام دارایی‌ات»؛ و این مرتبه صدقه (צדקה، tzedakah) است، که به طور مطلق «فرمان دینی» (מצוה، mitzvah) نامیده می‌شود و یک מצوה عملی است.

«و تورات نور است» یعنی نور تورات در عقل می‌تابد؛ این همان خدمت «با تمام جانت» است. از آن جا آدمی به «با تمام توان» می‌رسد، که حکیمان آن را «با تمام دارایی‌ات» می‌خوانند: صدقه، که تلمود به سادگی آن را «מצוה» می‌نامد.

کنودع שהמצות שהן בעשייה גשמי' [גשמיים / גשמיות / גשמית] הן בבחי' קטרת הנעשה מסמנים שאין בהם טעם ואינם ממין מאכל.

چنانکه معروف است، فرمان‌های دینی (מצוות, mitzvos) که با عمل جسمانی انجام می‌شوند، در مرتبهٔ بخور قرار دارند؛ بخوری که از ادویه‌هایی ساخته می‌شود که مزه‌ای ندارند و از جنس خوراکی نیستند.

همهٔ فرمان‌های دینی‌ای که با عمل جسمانی انجام می‌شوند، مانند بخورند. ادویه‌های آن مزه‌ای نداشتند و خوراکی نبودند؛ همان‌طور که اعمال جسمانی به‌خودی خود هیچ فهمی در خود ندارند.

24 وמהם נעשה בחי' ריח העולה למעלה לחזק את המוח ולהשיב את הנפש שראשית גילוי כלליות הנפש הוא במוחין שבראש ופעולות הריח היא שלא תהיה הנפש בבחי' הסתלקות מן המוחין רק שתשוב ותתגלה מהעלם אל הגילוי.

از آنها رایحه‌ای پدید می‌آید که به‌سوی بالا برمی‌خیزد تا ذهن را نیرومند کند و جان را بازگرداند. زیرا نخستین ظهورِ نفس در کلیتش در قوای عقلانی (מוחין, mochin) در سر است، و اثرِ رایحه این است که نفس از قوای عقلانی کناره‌گیری نکند، بلکه بازگردد و از نهان به آشکار درآید.

همانند بخور، فرمان‌های عملی (מצוות, mitzvos) رایحه‌ای پدید می‌آورند که جان را احیا و ذهن را تقویت می‌کند. هنگامی که کسی از هوش می‌رود، رایحه جان را به مغز بازمی‌گرداند؛ جایی که جان نخستین‌بار در آن ظهور می‌یابد. بنابراین، **מצוות** سبب می‌شوند جان حاضر و آشکار بماند.

25 וכך הוא ענין המצות. וכללותן היא מצות הצדקה.⁸⁰ שעליה נאמר וצדקה תרומם גוי.⁸¹ שמתרוממת ועולה למעלה מעלה. וכתیب וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו.

پس چنین است در بابِ فرمان‌ها (מצוות, mitzvos)، و کلیت / مجموع (כללות, klalus) آن‌ها، فرمانِ صدقه است؛ دربارهٔ آن گفته شده است: «صدقه قومی را سربلند می‌کند»؛ صدقه رفعت می‌یابد و پیوسته بالاتر و بالاتر می‌رود. و نوشته شده است: «صدقه را همچون زره حلقه‌ای پوشید و کلاه‌خودِ نجات را بر سر نهاد.»

همهٔ فرمان‌های عملی در صدقه خلاصه می‌شوند. عبارتِ «صدقه قومی را سربلند می‌کند» چنین خوانده می‌شود که خودِ صدقه بالاتر و بالاتر می‌رود؛ و اشعیا تصویر می‌کند که **7** صدقه را همچون زره می‌پوشد و کلاه‌خودِ نجات را بر سر دارد.

שריון הוא מקשקשים רבים. וכך הנה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת⁸² לחשבון גדול.⁸³ להיות בחי' שריון שהוא מגן לכל החוסים בו.

זרّه حلقه‌ای از پولک‌های بسیار [ساخته شده] است. به همین ترتیب، هر سکه و هر سکه به حسابی بزرگ افزوده می‌شود تا زرهی حلقه‌ای پدید آید که سپری است برای همهٔ کسانی که در آن پناه می‌گیرند.

زره از پولک‌های ریز بسیار ساخته شده است. به همین ترتیب، هر سکه‌ای که داده می‌شود به حسابی بزرگ افزوده می‌شود و همهٔ آن‌ها در کنار هم زرهی محافظ برای کسانی می‌سازند که در آن پناه می‌گیرند.

وְכֹךְ הַצְדָקָה נַעֲשֶׂה בַּחֲי' מִגֶּן וּמַחֲסֵה שְׁלֹא יִהְיֶה יְנִיקַת הַקְּלִיפָה וּסְטִ"א [וסטרא אחרא]. וְנַעֲשֶׂה בַּחֲי' כּוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֵאשׁוֹ:

به همین ترتیب، صدقه به مرتبهٔ سپر و پناهگاه بدل می‌شود، تا پوسته (קליפה, kelipah) و سويِ دیگر (סטרא אחרא, sitra achra) از تغذیه بی‌بهره بمانند؛ و به مرتبهٔ «کلاه‌خودِ نجات بر سرِ او» بدل می‌شود.

صدقه از شخص محافظت می‌کند تا پوسته و سويِ دیگر نتوانند از او تغذیه کنند. افزون بر این، صدقه به «کلاه‌خودِ نجات» بدل می‌شود؛ بندهای بعدی این موضوع را توضیح می‌دهند.

26 וּבִיאֹר עֲנִין זֶה הֵנָּה כְּתִיב עֲטַרְתַּ תְּפֹאֶרֶת⁸⁴ שִׁיבָה⁸⁵ בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמְצָא. שִׁמְבַּחֲי' צְדָקָה⁸⁶ נַעֲשֶׂה בַּחֲי' עֲטַרְתַּ תְּפֹאֶרֶת שִׁיבָה הִיא בַּחֲי' הַדֶּרֶת פָּנִים יָאֵר ה' פָּנָיו כּו'

توضیح این مطلب چنین است: نوشته شده است: «تاج شکوه، موی سپید است؛ در راه صدقه یافت می‌شود.» از صدقه، «تاج شکوه، موی سپید» پدید می‌آید؛ و این همان مرتبهٔ جلالِ چهره است: «باشد که نامِ چهارحرفی (ה', Havayah) چهرهٔ خویش را بتاباند» و غیره،

در امثال آمده است که تاجِ موی سپید «در راه صدقه یافت می‌شود». موی سپید نمادِ جلالِ چهره است، یعنی تابشِ چهرهٔ ה' در برکتِ کاهنان؛ و این، به گفتهٔ این مقالهٔ حاسیدی (מאמר, maamar)، از صدقه پدید می‌آید.

בחי' פנימיות היא בחי' תעלומות לב⁸⁷ ופנימית הלב שמתאחדת עם המוח בבחי' תרין ריעין דלא מתפרשין. כי חיצוניות הלב אינה מתאחדת עם המוח שהמוח ברשותו להשכיל ולהתבונן בגדולת א"ס ב"ה.⁸⁸

مرتبه بُعد درونی (پنیمیت، pnimiyus)، یعنی «نهفته‌های دل»، بُعد درونی دل است که با عقل یکی می‌شود، همچون «دو یاری که هرگز از هم جدا نمی‌شوند». زیرا بُعد بیرونی (حיצونیت، chitzoniyus) دل با عقل یکی نمی‌شود: عقل در اختیار آدمی است تا عظمت بی‌نهایت مطلق (ایں سوف، Ein Sof)، که متبارک باد، را بفهمد و درباره‌اش بیندیشد،

«چهره» ה' به بُعد درونی او اشاره دارد؛ این بُعد در انسان با درون دل، یعنی «نهفته‌های دل»، متناظر است. درون دل همواره با عقل یکی است، اما بُعد بیرونی دل چنین نیست. آدمی می‌تواند با عقل خود برگزیند که درباره عظمت ה' بیندیشد، اما همان‌طور که بند بعد می‌گوید، احساسات بُعد بیرونی دل در اختیار او نیست.

27 ואעפ"כ [ואף על פי כן] חיצוניות הלב אינה ברשותו אבל פנימי [פנימיות / פנימית] הלב היא מתאחדת ממש עם המוח. ומחמת הצדקה נעשה בחי' ריח המשיב את הנפש ומאיר גילוי המוח להתאחד בפנימית הלב.⁸⁹

و با این همه، بُعد بیرونی قلب (حיצونیت، chitzoniyus) در اختیار انسان نیست؛ اما بُعد درونی قلب (پنیمیت، pnimiyus) حقیقتاً با ذهن یکی می‌شود. و به واسطه صدقه، رایحه‌ای پدید می‌آید که جان را بازمی‌گرداند و آشکارگی ذهن را روشن می‌کند تا با بُعد درونی قلب یکی شود.

بُعد بیرونی قلب در اختیار انسان نیست؛ بُعد درونی آن همواره با ذهن یکی است. صدقه «رایحه‌ای» پدید می‌آورد که جان را احیا می‌کند و می‌گذارد نور ذهن در بُعد درونی قلب بتابد.

וזהו שמן וקטורת ישמח לב.⁹⁰ זה הקב"ה דכתיב צור לבבי.⁹¹ דכמו שהלב ממשיך חיות לכל האיברים. כך הנה כתיב ואתה מחיה את כלם.⁹²

این همان «روغن و بخور دل را شاد می‌کنند» است: مراد قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא، Kudsha Brich Hu) است، چنان‌که نوشته شده: «صخرة دل من». زیرا همان‌گونه که قلب نیروی حیات (חיות، chayus) را به همه اندام‌ها می‌رساند، چنین نیز نوشته شده است: «و تو به همه آنان حیات می‌بخشی».

در کتاب امثال آمده است: «روغن و بخور دل را شاد می‌کنند» و در مزامیر، ה' با تعبیر «صخرة دل من» خوانده می‌شود. همان‌گونه که قلب به هر اندامی حیات می‌بخشد، ה' نیز به همه موجودات حیات می‌بخشد؛ بنابراین، «قلبی» که شاد می‌شود، خود ה' است.

28 ושמת הלב היינו בחי' גילוי פנימיות דהיינו בחי' פנימית اور א"ס ב"ה אין ערוך אליו כו'.

شادي دل، آشکارشدنِ بُعدِ درونی است؛ یعنی بُعدِ درونی نورِ بی‌پایان (اور אין سوف، Or Ein Sof)، ب"ה؛ نوری که هیچ چیز با آن سنجیدنی نیست، و غیره.

شادي دل یعنی آشکارشدنِ بُعدِ درونی نورِ بی‌پایان، که هیچ چیز با آن قابل مقایسه نیست.

וע"י הצדקה שהוא בחי' בטول היש לאין שנותן חיי נפשו מיגיעו. נמשך מלמעלה המשכה ליש מאין ממש הוא בחי' פנימית اور א"ס ב"ה ממש.⁹³

و به واسطهٔ صدقه، که خودنفی‌گری «هست» به «نیست» است، زیرا شخص حیاتِ جانِ خویش را از دسترنج خود می‌بخشد، از بالا افاضه‌ای از نیستی حقیقی به هستی فروکشیده می‌شود؛ و این همان بُعدِ درونی نورِ بی‌پایان (اور אין سوف) ب"ה، خودِ آن است.

وقتی شخص صدقه می‌دهد، پولی را که با رنج و تلاش خود به دست آورده می‌بخشد؛ این پول بخشی از خودِ حیاتِ اوست. بدین‌سان، «هست» او به «نیست» خودنفی‌گری می‌کند. در برابر، در ازای آن، درونی‌ترین نورِ ה' از «نیستی» به «هستی» فروکشیده می‌شود.

29 וזו היא בחי' עושים רצונו של מקום.⁹⁴ כי הנה רצון הוא בבחי' שינוי. ואני הוי"ה לא שנית⁹⁵ כתיב.

این همان مرتبهٔ «عمل به ارادهٔ آن‌که همه‌جا حاضر است (مקوم، Makom)» است. زیرا اراده (رצון، ratzon) دستخوش دگرگونی می‌شود، و نوشته شده است: «من، نام چهارحرفی (ה', Havayah)، تغییر نکرده‌ام.»

حکیمان از اسرائیل سخن می‌گویند که «ارادهٔ آن‌که همه‌جا حاضر است» را به‌جا می‌آورند (Makom، به‌لفظ «مکان»). اراده دگرگونی را می‌رساند: از نخواستن به خواستن؛ حال‌آنکه ה' می‌گوید: «من، ה'، تغییر نکرده‌ام.»

אלא ישראל עושים רצונו ש"מ [של מקום] להיות התפשטות רצונו ית' בבחי' מקום שהן הן המצות שהן רצונו ית' המלוכשות בעשי' [בעשיה] גשמית בבחי' מקום וזמן.

اما اسرائیل ارادهٔ آن‌که همه‌جا حاضر است را به‌جا می‌آورند؛ [و این موجب می‌شود که] ارادهٔ او، که متبارک است، در بُعدِ مکان گسترش یابد: اینها همان فرمان‌های الهی (מצוות، mitzvos) هستند؛ فرمان‌هایی که ارادهٔ او، که متبارک است، هستند و در عمل جسمانی، در مکان و زمان، جامه پوشیده‌اند.

عمل اسرائیل به מצוות موجب می‌شود که ارادهٔ ה' در «مکان» گسترش یابد. מצוות ارادهٔ اویند که در اعمال جسمانی مقید به مکان و زمان جامه پوشیده‌اند.

30 ותרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור.^{96, 97} כמו עמוד המחר מעלה ומטה להיות

אוא"ס [אור אין סוף] שבבחינת פנימית שלמעלה מעלה מגדר עלמין שורה ומתלבש בבחי' רצון בתרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן המלוכשות בגשמיות.

۶۱۳ فرمانِ تورات (מצות, mitzvos) و هفت فرمانِ ربانی، ۶۲۰ ستونِ نورند؛ همچون ستونی که بالا و پایین را به هم پیوند می‌دهد؛ تا نور بی‌پایان (اور אין סוף, Or Ein Sof)، که متبارک است، در بُعدِ درونی‌اش – که بسیار فراتر از حدودِ عوالم است – جای گیرد و در هیئتِ اراده، در ۶۱۳ **מצות** تورات و هفت فرمانِ ربانی که در امورِ مادی پوشیده‌اند، متلبس شود.

۶۱۳ فرمانِ تورات و هفت فرمانِ ربانی در مجموع ۶۲۰ می‌شوند؛ این عدد ارزشِ عددی تاج (כתר, Keser) است و آنها «۶۲۰ ستونِ نور» نامیده می‌شوند. همانند ستون‌هایی که آسمان و زمین را به هم پیوند می‌دهند، آنها نورِ درونیِ ה' را – که بسیار فراتر از عوالم است – به جایی می‌رسانند که در اعمالِ مادی، به صورتِ ارادهٔ او جای گیرد.

31 ולכך נקי מעשה הצדקה כובע ישועה. כי ישועה מלשון וישע⁹⁸ ה' אל הבל⁹⁹ כו'. שפונה אל תפלתו

דהיינו שגורם להיות הקב"ה פונה בעצמו ובכבודו להמשיך גילוי עצמותו ומהותו ממש.

ازاین‌رو، عملِ صدقه «کلاه‌خودِ رهایی (ישועה, yeshuah)» نامیده می‌شود. زیرا «رهایی» از همان ریشهٔ «روی آوردن» (ویשע, vayisha) است؛ چنان‌که آمده است: «و نام چهارحرفی (ה', Havayah) به هول روی آورد» و الی آخر؛ یعنی او به دعای هول روی آورد. به عبارتِ دیگر، [صدقه] سبب می‌شود قدوسِ متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) با خودِ او و جلالتش روی آورد تا تجلیِ ذات و ماهیتِ حقیقیِ خود را فروفرستد.

صدقه «کلاه‌خودِ رهایی (yeshuah)» نامیده می‌شود، زیرا واژهٔ yeshuah با عبارتِ «و ה' به هول روی آورد» پیوند دارد؛ یعنی او به قربانی و دعای هول روی آورد. صدقه سبب می‌شود ה' با ذاتِ خود «روی آورد» و ذاتِ حقیقیِ خویش را آشکار سازد.

وگילוי זה מתחלק לש"ע [לש"ע (370)] נהורין¹⁰⁰ והוא מקור התפארת שיבה בחי' הדרת פנים כדכתיב גבי

כהנים ומגבעות תעשה להם¹⁰¹ לכבוד ולתפארת שהמגבעות שהם בחי' הכובע ישועה נמשך להיות בחי'

תפארת שיבה¹⁰² והדרת פנים.

این تجلی به ۳۷۰ نور تقسیم می‌شود و سرچشمهٔ «شکوه موی سپید» و جلالِ چهره است؛ چنان‌که دربارهٔ کاهنان نوشته شده است: «برای آنان کلاه‌هایی بساز، برای حرمت و شکوه»؛ کلاه‌ها، که همان «کلاه‌خودِ رهایی» هستند، فروکشیده می‌شوند تا به «شکوه موی سپید» و جلالِ چهره بدل شوند.

این تجلی به ۳۷۰ نور تقسیم می‌شود و سرچشمهٔ «شکوه موی سپید»، یعنی چهرهٔ فروزان، است. کلاه‌های کاهنان که «برای حرمت و شکوه، یعنی زیبایی و هماهنگی (תפארת, Tiferes)» هستند، همان کلاه‌خودِ رهایی‌اند که به شکوه موی سپید بدل می‌شود.

اندامها و چربی: لذت بردن از ه'

32 וזהו עטרת תפארת שיבה וכ"ז [וכל זה] בדרך צדקה תמצא¹⁰³ כי מבחי' צדקה נעשה בחינת כובע ישועה

להמשיך בחינת הדרת פנים יאר ה' פניו בחינת פנימיות כנ"ל. ואחר כך בחינת איברים. שבקרבות היו

שני דברים דם וחלב.^{104, 105}

«موی سپید تاج شکوه است»، و همهٔ اینها «در راه صدقه یافت می‌شود»؛ زیرا از صدقه، مرتبهٔ «کلاه‌خودِ نجات» پدید می‌آید تا جلالِ چهره را فرود آورد؛ «باشد که ه' چهره‌اش را روشن سازد»؛ این همان مرتبهٔ بُعدِ درونی (פנימיות, pnimiyus) است، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد. و پس از آن [می‌آید] مرتبهٔ اندام‌ها؛ زیرا در قربانی‌ها دو چیز بود: خون و چربی.

خلاصه اینکه، صدقه کلاه‌خودِ نجات را پدید می‌آورد و از این راه چهرهٔ تابان، یعنی بُعدِ درونی ه'، را فرود می‌آورد. اکنون مآمار به اندام‌های قربانی می‌پردازد: قربانی‌ها دو جزء داشتند، خون و چربی.

33 והדם קודם לנרות. וקטורת היא בחינת בכל לבבך והאיברים שהן החלב היה אחר הנרות והקטרת.

خون پیش از چراغ‌ها و بخور می‌آید؛ و خون مرتبهٔ «با تمامی دلت» است؛ و اندام‌ها، یعنی چربی، پس از چراغ‌ها و بخور بودند.

ترتیب چنین بود: نخست خون، سپس چراغ‌ها و بخور، و پس از آن اندام‌ها که در اینجا با چربی یکی دانسته شده‌اند. خون، دوست‌داشتنی ه' «با تمامی دلت» است؛ اشتیاقی آتشین که در بند ۲۰ آمده است (نقطه‌گذاری چاپ‌شده پس از «چراغ‌ها» باعث می‌شود بخور مرتبهٔ «با تمامی دلت» باشد؛ اما همین عبارت، «پیش از چراغ‌ها و بخور»، در بند ۱۰ نیز آمده است، و در بند ۲۳ بخور با «با تمامی توان» پیوند داده شده است).

והענין כי החלב הוא בחי' התענוג כמו שאנו רואים שמי שהוא בעל תענוג יש לו רבוי חלב.

توضیح آن است که چربی مرتبهٔ لذت (תענוג, taanug) است؛ چنان‌که می‌بینیم کسی که اهل لذت است، چربی فراوانی دارد.

چربی نماد لذت است: کسی که در لذت زندگی می‌کند، فربه می‌شود. از این رو، اندام‌ها و چربی نمایانگر لذتِ روح‌اند.

והיינו להיות כל חלב¹⁰⁶ להוי"ה שיתענג על ה' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל¹⁰⁷

یعنی، «همهٔ چربی از آن ه' است»: آدمی باید با شادی و خرسندی دل، بیش از هر فراوانی‌ای، از ه' لذت ببرد،

«همهٔ چربی از آن ه' است» یعنی انسان باید همهٔ لذت خود را در ه' بیابد و از او با شادی و خرسندی بهره‌مند شود، بیش از آنچه از هر فراوانیِ نعمت‌های نیک حاصل می‌شود.

ולא יהיה לו תענוג אחר כלל ועי"ז והיו הדברים האלה¹⁰⁸ אשר אנכי מצוך כו'. ואנכי ממש מצוך כו' שע"י"ז יהיה בעיניו מתיקות התורה כו':

و اصلاً هیچ لذت دیگری نداشته باشد. از این راه، «این سخنانی که به تو فرمان می‌دهم» و غیره، [بر دل تو قرار خواهند گرفت]؛ و «من» خودم به تو فرمان می‌دهم و غیره، تا از این راه شیرینی تورات در نظر او باشد و غیره. او نباید اصلاً هیچ لذت دیگری داشته باشد. آنگاه «این سخنانی که به تو فرمان می‌دهم» چنین احساس می‌شوند که خودِ ה' («من») به آن‌ها فرمان داده است، و تورات شیرین می‌شود.

بخش 8 • 341-39

חנוکا در مقام وقف آغازین

34 ומעתה נבא לבאר ענין חנוכה מה שמברכין להדליק נר חנוכה. ומה ענין חנוכת המזבח¹⁰⁹ וחנוכת הבית.^{110, 111}

اکنون به تبیین موضوعِ حنوکا، یعنی «تدشین» (חנוכה، Chanukah)، می‌پردازیم: چرا برای «افروختنِ چراغِ حنوکا» برکت می‌گوییم، و معنایِ تدشینِ مذبح و تدشینِ خانه چیست.

این گفتار (مأמר) اکنون به خودِ حنوکا و برکتی که برای چراغِ آن گفته می‌شود می‌پردازد. حنوکا به معنای «تدشین» است؛ از این رو، دربارهٔ تدشینِ مذبح و بیت المقدس نیز پرسش می‌کند.

הנה כתיב חנוך לנער¹¹² ע"פ דרכו. שהוא כשרוצים ללמדו. והרי הוא רחוק מזה צריך לחנכו.

نوشته شده است: «جوان را بر وفقِ راهش تربیت کن» (חנוך، chanoch)؛ یعنی وقتی می‌خواهند به او چیزی بیاموزند و او از آن دور است، باید او را تربیت کرد.

در کتاب امثال آمده است: «جوان را بر وفقِ راهش تربیت کن.» تربیت (חינוך، Chinuch) هنگامی لازم است که کودک هنوز از چیزی که باید بیاموزد دور باشد.

35 והחינוך הוא במתנות רבות שנותנים לו.¹¹³ אך הנה כתיב נער הייתי שרו¹¹⁴ ש"ע [של עולם] אמרו שהחיות המתפשט בכל העולמות לכל חד לפום שיעורא דיליה הוא בבחי' נער.

پرورش از راهِ هدیه‌های فراوانی است که به او داده می‌شود. اما نوشته شده است: «جوان (נער، na'ar) بودم»؛ [حکیمان] گفتند که شاهزادهٔ جهان این آیه را گفته است: یعنی نیرویِ حیات (חיות، chayus) که در همهٔ عوالم گسترده می‌شود، برای هر یک به اندازهٔ خودِ آن، در مرتبهٔ جوانی است.

کودک با هدیه‌های فراوان پرورش می‌یابد. حکیمان می‌گویند «جوان بودم» را شاهزادهٔ جهان گفته است؛ یعنی تمام نیرویِ حیاتی که در عوالم گسترده شده، برای هر یک به اندازهٔ خودِ آن، در مرتبهٔ «جوان» است.

וכמ"ש והוא נער את בני בלהה¹¹⁵ כו'. שם הקטנה רחל.¹¹⁶ ה' קטנה בחי' מל' ה' אחרונה של שם הוי"ה להיות ומלכותו בכל משלה.¹¹⁷ להוות הנבראים מאין ליש הוא בבחי' קטנה לפי שהיא בבחי' גבולים ומצרים.

چنانکه نوشته شده است: «و او با پسرانِ بلهه (בלهه) جوان بود»، و غیره؛ [و] «نام کوچکتر، راحیل (رحل) بود»: حرفِ هِی کوچک (ه' קטנה، hei ketanah)، مرتبۀ فرمانروایی (ملכות، Malchus)، یعنی هِی پایانی نام چهارحرفی (ه'، Havayah)، تا «فرمانروایی او بر همه حکم براند». پدید آوردنِ آفریدگان از هیچ به هستی در مرتبۀ «کوچک» است، زیرا در مرتبۀ مرزها و محدودیتها قرار دارد.

یوسف (יוסף) «با پسرانِ بلهه جوان بود»، و راحیل «کوچکتر» بود، הקטנה؛ مامار آن را حرفِ هِی کوچک، «ه' کوچک»، می خواند. این هِی کوچک، فرمانروایی است، هِی پایانی Havayah، که از طریق آن ه' فرمان می راند و می آفریند؛ «کوچک» است، زیرا آفرینش به مرزها نیاز دارد.

36 ולגבי א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' נק' כל כללות החיות בשם קטנות שאין ערוך אליו ית'. ולכן כתיב מי יקום יעקב כי קטן הוא.¹¹⁸

در برابر بی نهایتِ مطلق (אין סוף، Ein Sof)، متبارک باد او، که چنانکه نامش است، همان گونه است و پایانی ندارد و الی آخر؛ تمام نیروی حیات، در مجموع، «کوچکی» نامیده می شود، زیرا با او سنجیدنی نیست، متبارک باد او. از این رو نوشته شده است: «يعقوب (יעקوب) چگونه برپا بایستد، حال آن که او کوچک است؟»

در مقایسه با بی نهایتِ مطلق، تمام نیروی حیاتِ الهی در عوالم «کوچک» است. از این رو پیامبر می گوید: «يعقوب چگونه برپا بایستد، حال آن که او کوچک است؟»

כי יעקב מברית מן הקצה אל הקצה¹²⁰ 119. ומאחר שיש קצה בראש וקצה בסוף הרי יש לו בחי' גבול¹²¹ וה"ז [והרי זה] בבחי' קטן לגבי א"ס ב"ה.¹²²

زیرا یعقوب همان میله ای است که از یک سر تا سر دیگر امتداد دارد؛ و چون در بالا انتهای هست و در پایین نیز انتهایی، پس حدی دارد و از این رو در برابر بی نهایتِ مطلق، متبارک باد او، کوچک است.

یعقوب همان «میله میانی» است که از یک سر تا سر دیگر امتداد دارد. هر چیزی که در بالا و پایین انتهایی داشته باشد، حدی دارد؛ بنابراین، حتی یعقوب نیز در برابر بی نهایتِ کوچک است.

37 וכדי להמשיך אוא"ס [اور אין סוף] ב"ה ממש בקרבנות דם התמיד ונרות וקטרת ואברים היה המזבח קטן

מהכיל

برای فرودآوردن خود نور بی‌پایان (اور אין סוף, Or Ein Sof) – متبارک باد او – از طریق قربانی‌ها (خون قربانی روزانه (התמיד, tamid), چراغ‌ها، بخور و اندام‌ها)، مذبح برای در خود جای‌دادن [آن] بیش از اندازه کوچک بود.

این قربانی‌ها (خون، چراغ‌ها، بخور و اندام‌ها) قرار بود خود نور بی‌پایان (اور אין סוף) را فرود آورند. اما مذبح، مانند سراسر آفرینش، برای در خود جای‌دادن آن بیش از اندازه «کوچک» بود.

ולכן התנדבו הנשיאים לחנוכת המזבח רבוי מתנות לחנך את המזבח והיה מתנתם מרובה מזה שהקריבו
עליו בכ"י [בכל יום] את הכבש אחד¹²³ כו' שהקריבו משל צבור של כל ישראל.

بنابراین، سران قبایل داوطلبانه هدایای فراوانی برای تقدیس مذبح آوردند تا مذبح را تقدیس کنند؛ و هدیه آنان از آنچه هر روز بر آن تقدیم می‌شد، یعنی «یک برّه» و غیره، بیشتر بود؛ قربانی‌ای که از محل وجوه عمومی تمامی اسرائیل تقدیم می‌شد.

پس سران قبایل هدایای بسیاری آوردند تا مذبح را تقدیس کنند؛ هدایایی بیش از آنچه در قربانی‌های روزانه، که از وجوه همه جماعت تأمین می‌شدند، تقدیم می‌شد. همان‌گونه که به کودکی در حال آموزش هدیه می‌دهند، این هدایا نیز مذبح را «آموزش دادند» تا بتواند نور را در خود جای دهد.

38 והנשיאים לפי שהיו במעלה יותר משאר כללות ישראל נתנו לחנוכת המזבח מתנה מרובה קערות כסף

ופרים וכבשים ועתודים

شاهزادگان، چون در مرتبه‌ای بالاتر از بقیه جماعت اسرائیل بودند، برای افتتاح مذبح هدیه‌ای بزرگ آوردند: کاسه‌های نقره، گاوهای نر، بره‌ها و بزهای نر،

شاهزادگان دوازده قبیله از بقیه اسرائیل مرتبه‌ای بالاتر داشتند؛ ازاین‌رو برای افتتاح مذبح هدایای سخاوتمندانه‌ای آوردند: کاسه‌های نقره و حیوانات بسیار. این همان «هدایای فراوان» آیین افتتاح (חנוכה, chinuch) است که بر مذبح تطبیق می‌یابد.

כדי שיהיה כח בקרבנות של ישראל להמשיך אור דבר יום ביומו בקרבנות של כל יום ויום.

تا در قربانی‌های اسرائیل توان فرودآوردن نور، «امر هر روز در همان روز»، در قربانی‌های هر یک از روزها باشد.

هدایای آنان به قربانی‌های روزانه جماعت توان می‌داد تا روزه‌روز نور الهی را فرود آورند. افتتاح مذبح، آنچه را پس از آن می‌آمد امکان‌پذیر ساخت.

וכך היה ענין הנרות דחנוכה בימי חשמונאי שהיונים לא בקשו לשלוח ידם¹²⁴ רק להשכיחם תורתך¹²⁵ ולהעבירם כו' וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] (בב"ר [בבראשית רבה] פ' ט"ז ופ' מ"ד) שאמרו כתבו לכם על קרן השור^{126, 127, 128} כו'.

همچنین بود ماجرای چراغ‌های جشنِ حنوکا (חנוכה, Chanukah) در روزگار حشמוنیان: یونانیان نمی‌خواستند به آنان دست دراز کنند، بلکه تنها می‌خواستند «توراتِ تو را از یادشان ببرند و آنان را به گناه وادارند»، و جز این؛ چنان‌که حکیمان ما، یادشان گرامی، گفتند (בראשית رבה، بخش‌های ۱۶ و ۴۴) که آنان گفتند: «روی شاخ گاو بنویسید»، و جز این.

حنوکا با این ماجرا سنجیده می‌شود. یونانیان، چنان‌که در دعای Al HaNissim آمده است، قصد کشتن یهودیان را نداشتند، بلکه می‌خواستند تورات را از یادشان ببرند؛ میدراش گزارش می‌کند که آنان از اسرائیل خواستند «روی شاخ گاو بنویسند» که در ه' اسرائیل هیچ سهمی ندارند.

ופי' לפי שכל העובדי כוכבים יש להם נה"ב [נפש הבהמית] מפני שור אלא שהם מקבלים מבחי' הפסולת והשמרי' [והשמרים] בחי' קרנים וטלפים שמרים ופסולת

مقصود این است که همهٔ بت‌پرستان نفسی حیوانی (نפש הבהمیت, Nefesh HaBahamis) دارند که از چهرهٔ گاو است؛ بااین‌حال، دریافتشان از مرتبهٔ پسماند و ته‌نشست است: مرتبهٔ شاخ‌ها و سم‌ها، لرد و زوائد.

این بخش بر آموزهٔ قبلا دربارهٔ ارابهٔ الهی تکیه دارد و خوانشی تفسیری عرضه می‌کند. متن می‌گوید بت‌پرستانی که سخن از آنان است نیز نفسی حیوانی دارند که ریشه در «چهرهٔ گاو»ی ارابهٔ حزقیال (יחזקאל) دارد؛ اما دریافتشان تنها از جنبه‌های بیرونی و زمخت آن است، یعنی از «شاخ‌ها و سم‌ها» که به قدوسیت راه نمی‌یابند.

שאין עולים ונכללים [ונכללים] בקדושי' [בקדושה / בקדושת] פני שור שבמרכב' [שבמרכבה]¹²⁹ שנושאות את הכסא ודמות אדם שעליו מלמעלה שכח זה רק בהנפש אלקית שהוא מבחי' אדם שעל הכסא.

که عروج نمی‌کنند و در قدوسیتِ چهرهٔ گاوِ ارابه جذب نمی‌شوند؛ [موجودات زنده (Chayos, حیوت)]ی که تخت و شمایلِ آدمی را که از بالا بر آن قرار دارد حمل می‌کنند؛ زیرا این توانایی [وجود دارد] تنها در نفیس الهی (نפש האלקית, Nefesh Elohis)، که از مرتبهٔ آدمی است که بر تخت قرار دارد.

«چهرهٔ گاو»ی مقدس، تخت را با شمایلِ آدمی که بر آن است حمل می‌کند. بنا بر متن، تواناییِ عروج به آن قدوسیت تنها به نفس الهی تعلق دارد، زیرا ریشهٔ آن در «آدمی بر تخت» است.

39 והנה"ב [והנפש הבהמית] **היא מבחי' אדם שבחיות שבמרכבה ודמות אחד לארבעתן. ודמות פניהם פני אדם.**¹³⁰ **ולכן יש להם כח להמשיך אור א"ס ב"ה ממש.**

و نفیس حیوانی (نפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) [از اسرائیل] از مرتبه انسان در میان موجودات زنده عرابه (حיות, Chayos) است: «و هر چهار تن صورتی واحد داشتند»؛ «و شباهت چهره‌هایشان، چهره انسان بود». ازاین‌رو آنان توان آن را دارند که خود نور بی‌پایان (اور אין سوف, Or Ein Sof) را، که متبارک باد، فرود آورند.

این نیز خوانشی تفسیری از قبلاي ارايه است. متن می‌گوید نفیس حیوانی یهودی از جنبه «انسان» در میان حיות سرچشمه می‌گیرد؛ زیرا حزقیال (یحזקאל) دید که هر یک از چهره‌های آنان شباهتی انسانی داشت و ازاین‌رو حتی آن نیز می‌تواند اور אין سوف را فرود آورد.

وهיונים נתקנאו בישראל ורצו שגם ישראל יכתבו על קרן השור שיקבלו מבחי' קרנים וטלפים כנ"ל שלא ליכלל בקדושת אדם העליון.

یونانیان به اسرائیل رشک بردند و می‌خواستند اسرائیل نیز بر شاخ گاو بنویسد تا آنان هم، چنان‌که پیش‌تر گفته شد، از مرتبه شاخ‌ها و سُم‌ها دریافت کنند و در قداست انسان برین جذب نشوند.

متن می‌گوید یونانیان به این امر رشک بردند و می‌خواستند اسرائیل نیز «بر شاخ گاو بنویسد»؛ یعنی تنها از بخش‌های بیرونی و زمخت آن دریافت کند. این امر مانع می‌شد که آنان در قداست «انسان برین» جذب شوند.

וזהו שאין לכם חלק¹³¹ כו'. והישראל היו חלשים ומעטים בזמן ההוא ואעפ"כ [ואף על פי כן] מסרו נפשם על קדוש השם¹³²

این همان [معنای] «شما را هیچ سهمی نیست» و مانند آن است. اسرائیل در آن زمان ضعیف و اندک‌شمار بود، و بااین‌همه جان خود را در راه تقدیس نام فدا کرد.

حکم این بود که اسرائیل اعلام کند در ה' هیچ سهمی ندارد. آنان با آنکه ضعیف و اندک‌شمار بودند، جانی خود را برای تقدیس نام ه' فدا کردند.

ובכח מס"נ [مسירות נפש] הי' [היה] להם כח להמשיך אור התורה מחדש והמשכ' זו היא בבחי' חנוכה בחי' מתנה מרובה המשכת כובע ישועה להיות עטרת תפארת שיבה כו':

و به نیروی فداکاری تا پای جان (مسירות نפש, mesirus nefesh)، توان آن را یافتند که نور تורה را از نو فرود آورند. این فرودآوردن در مرتبه تقدیس (חנוכה, Chanukah) است؛ مرتبه بخششی فراوان، فرودآوردن «کلاه‌خود نجات» تا «تاج شکوه موی سپید» گردد و مانند آن.

فداکاری آنان تا پای جان، نور تורה را از نو فرود آورد. این همان חנוכה، یعنی «تقدیس»، است؛ بخششی بزرگ که «کلاه‌خود نجات» و «تاج شکوه» را به ارمغان می‌آورد.

ستایش و سپاس‌گزاری

40 וזהו ענין הלל והודאה כי הלל הוא לי [לשון] שבח וגם לשון בהילו נרו^{133, 134} כו'. הארה בבחי' גילוי

این موضوع ستایش (הלל) و سپاس‌گزاری است. زیرا **הלل** به معنای ستایش است و همچنین از تعبیر «هنگامی که چراغش می‌درخشید» (בהילו) و مانند آن است: روشنایی در مرتبه ظهور.

این مآمار (مآמר, maamar) اکنون به پرسش آغازین خود درباره Hallel و سپاس‌گزاری پاسخ می‌دهد. Hallel به معنای ستایش است، اما همچنین با تعبیر ایوب «هنگامی که چراغش می‌درخشید» (בהילו) پیوند دارد؛ یعنی روشنایی و ظهور.

وזה נמשך מזה כי מחמת השבח שמשבחים את האדם¹³⁵ במעלות ומדות שיש בו מעוררים את המעלות ומדות שבו לצאת מהעלם לגילוי.

و یکی از دیگری پدید می‌آید؛ زیرا ستایشی که در آن، شخص را به سبب فضایل و خصلت‌هایی که دارد می‌ستایند، آن فضایل و خصلت‌های نهفته در وجودش را برمی‌انگیزد تا از نهفتگی به ظهور آیند.

این دو معنا به هم پیوند دارند: ستودن شخص به سبب خصلت‌های نیکش، آن خصلت‌ها را برمی‌انگیزد و از نهان بیرون می‌آورد. ستایش آنچه را پنهان بوده آشکار می‌کند.

41 וזהו הללויה שיצא שם י"ה מהעלם לגילוי להיות בחי' יו"ד חכמה כו' מלמעלה מן החכמה

این است «هَلَلُویاه» (הללויה, Halleluyah): اینکه نام ی"ה (Yah) از نهان به آشکارگی درآید، تا مرتبه حرف یוד (י"ד, yud)، یعنی حکمت (חכמה, Chochmah)، و مانند آن، از ورای حکمت باشد.

«هَلَلُویاه» از هَلَل و ی"ה خوانده می‌شود: نام ی"ה، که یוד آن حکمت است، از نهان به آشکارگی آورده شود. نوری که آشکار می‌شود، از مرتبه‌ای فراتر از حکمت می‌آید.

כי חכמה כ"ח מ"ה [מה] בגימטריא آدم¹³⁶ והמשכת בחי' آدم שעל הכסא הוא מבחי' שלמעלה מעלה מבחי' آدم הוא בחי' אור א"ס ב"ה ממש ועי"ז נעשה בחי' שם י"ה תרין ריעין דלא מתפרשין¹³⁷

زیرا حکمت (חכמה, Chochmah) همان توان مَه (כ"ח מ"ה, koach Mah) است، و مَه (מ"ה, Mah) از نظر ارزش عددی با آدم (آدم, adam؛ انسان) برابر است؛ و فرودآوردن مرتبه انسان بر تخت، از مرتبه‌ای بسیار فراتر از مرتبه انسان است: نور بی‌پایان (أور אין سوف, Or Ein Sof)، خود ه' متبارک. از این رهگذر، نام ی"ה پدید می‌آید: «دو یار که هرگز از یکدیگر جدا نمی‌شوند».

حکمت را «کوآخ مَه» می‌خوانند، یعنی «توان مَه»، و مَه (מֶה) با آدم، یعنی «انسان»، برابر است. «انسان بر تخت» از مرتبه‌ای بسیار فراتر از مرتبه انسان، یعنی خود نور بی‌پایان، فرود آورده می‌شود؛ از این رو حکمت و فهم (בינה, Binah) – یعنی یود و هی، ی"ה – «دو یارند که هرگز از یکدیگر جدا نمی‌شوند».

ואח"כ הללו את שם¹³⁸ ה' להיות המשכת חכמה במדות שתהיינה גם המדות בבחי' בטול לך ה' הגדולה כו'.

و پس از آن، «نام چهارحرفی (ה', Havayah) را بستانیید»: تا حکمت به صفات عاطفی (مדות, middos) فرود آورده شود، به گونه‌ای که صفات نیز در حال خودنفی‌گری (بیטול, bittul) باشند: «از آن توست، ה'، بزرگی»، و مانند آن.

سرود ادامه می‌دهد: «نام چهارحرفی را بستانیید»؛ یعنی حکمت را بیش از پیش به عواطف فرود آورید. آنگاه عواطف نیز در برابر ه' خودنفی‌گر می‌شوند.

אך כ"ז [כל זה] ההילול והשבח להמשיך מהעולם לגילוי הוא ע"י עבדי ה' שהם בבחי' עבדים שמקבלים עליהם עומ"ש [עול מלכות שמים] בבחי' שום תשים¹³⁹ כו'

اما این همه ستایش و ثنا، برای فرودآوردن از نهان به آشکارگی، به واسطه «بندگان ه'» است؛ آنان در مرتبه بندگانی‌اند که یوغ فرمانروایی آسمان را بر خود می‌پذیرند، یعنی پذیرش یوغ (קבלת עול, kabbalas ol)، به گونه‌ای که آمده است: «حتماً [پادشاه بر خود] بگمارید»، و مانند آن.

سرود می‌گوید: «بستانیید، ای بندگان ه'». این آشکارگی به واسطه کسانی است که چون بندگان خدمت می‌کنند و یوغ آسمان را می‌پذیرند، همان گونه که کسی پادشاهی بر خود می‌گمارد: «حتماً [پادشاه بر خود] بگمارید».

וכמ"ש במ"א שבחי' הלל והשבח הזה והמשכה זו היא בחי' מאה ברכות שחייב אדם לברך¹⁴⁰ בכל יום שהוא בחי' הברכה והמשכה מהעולם אל הגילוי.

چنان‌که در جای دیگری توضیح داده شده است، این مرتبه از ستایش و ثنا و این فرودآوردن، همان مرتبه صد برکتی است که هر شخص موظف است هر روز بر زبان آورد؛ و این مرتبه برکت و فرودآوردن از نهان به آشکارگی است.

این ستایش با صد برکتی متناظر است که هر یهودی باید هر روز بر زبان آورد. برکت، یعنی בְּרָכָה (ברכה, berachah)، به معنای فرودآوردن از نهان به آشکارگی است.

42 וזהו יהי שם ה' مבורך מעתה ועד עולם.¹⁴¹ מעתה מהתחלי' [מהתחלת] הזמן שהוא בבחי' מלכותו ית' שאז

שייד ל' [לשון] זמן מלך ملך כו' کم"ש במ"א¹⁴²

این همان است: «نام چهارحرفی (ה') از اکنون تا ابد مبارک باد.» «از اکنون» یعنی از آغاز زمان، که در مرتبه فرمانروایی (ملכות, Malchus) او – متبارک باد – قرار دارد؛ زیرا آن‌گاه تعبیر زمان معنا پیدا می‌کند: «[ه'] پادشاه است، [ه'] پادشاه بود» و غیره، چنان‌که در جای دیگر توضیح داده شده است.

مزمور ادامه می‌دهد: «نام ه' از اکنون تا ابد مبارک باد.» «از اکنون» آغاز زمان است؛ زمانی که با **ملכות** او آغاز می‌شود. تنها در آن جاست که تعبیر زمان کاربرد دارد، چنان‌که در عبارت «[ه'] پادشاه است، [ه'] پادشاه بود» آمده است؛ همان گونه که در جای دیگر توضیح داده شده است.

ועד עולם היינו שיומשך ויתפשט עד סוף כל המדרגות שיהי' [שיהיה] גילוי אלקות כו'.

«و تا ابد»: یعنی تا پایان همه مراتب فرود آورده و گسترده شود، تا الوهیت آشکار گردد و غیره.

«و تا ابد» یعنی برکت باید تا پایین ترین مراتب فرود آید و گسترش یابد، تا الوهیت در همه جا آشکار شود.

43 וכ"ז [וכל זה] בחי' הלל והללויה להמשיך מהעולם אל הגילוי. אבל בחי' הודאה הוא בחי' שוב שצ"ל

רצוא ושוב¹⁴³

همه این‌ها مرتبه ستایش (הלל, Hallel) و هَلَلویه (הללויה, Halleluyah؛ یعنی ستایش **ה'**) است؛ برای آن‌که از نهان به آشکار آورده شود. اما سپاسگزاری (הודאה, hodaah) مرتبه «بازگشت» است، زیرا باید «دویدن و بازگشتن» باشد.

هَلَل، امر پنهان را به آشکار می‌آورد. سپاسگزاری (hodaah) حرکت مخالف، یعنی «بازگشت»، است؛ موجودات زنده (חיות, Chayos) به «دویدن و بازگشتن» وصف شده‌اند.

ولמעלה נק' מטי ולא מטי שבאמת אין אא"ס [אור אין סוף] ב"ה בגילוי ממש בזה"ז [בזמן הזה] כ"א לע"ל

[لעתיד לבוא] وנגלה כבוד הוי"ה¹⁴⁴ כי עין בעין¹⁴⁵ כו'

در مراتب بالا، این حالت را «رسیدن و نرسیدن» می‌نامند. زیرا در حقیقت، نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof)، متبارک باد او، در این زمان به‌راستی آشکار نیست، بلکه تنها در زمان آینده آشکار خواهد شد: «و جلال **ה'** آشکار خواهد شد»، زیرا چشم در برابر چشم...»

در بالا، این حالت «رسیدن و نرسیدن» نامیده می‌شود: نور بی‌پایان **ה'** اکنون به‌راستی آشکار نیست؛ این آشکاری تنها در زمان آینده رخ خواهد داد، آن‌گاه که «جلال **ה'** آشکار خواهد شد» و «چشم در برابر چشم» دیده خواهد شد. پس هر صعودی در زمان کنونی هم می‌رسد و هم نمی‌رسد.

משא"כ עכשיו אין הגילוי רק בבחי' קול דודי דופק אני ישנה ולבי ער¹⁴⁶ כו' ומשחרב בהמ"ק [בית

המקדש] אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א [ד' אמות] של הלכה¹⁴⁷ כו'

اما اکنون آشکاری تنها به صورت «صدای محبوبم در می‌زند» و «من خوابم، اما دلم بیدار است» و مانند این‌هاست؛ و از زمان ویران شدن معبد مقدس، قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) در جهان خود چیزی جز چهار ذراع هلاخا (הלכה, halachah؛ قانون تورات) ندارد، و مانند این‌ها.

اکنون آشکاری مانند آن است که محبوب در می‌زند، درحالی که «من خوابم، اما دلم بیدار است». از زمان ویرانی معبد، حضور **ה'** در جهان تنها در «چهار ذراع هلاخا»، یعنی قانون تورات، یافت می‌شود.

ونמשך מזה בחי' הודאה ובטול לאור א"ס ב"ה הנמשך בתורתו ועבודתו. ודברי אשר שמתי בפיו.¹⁴⁸
ואשים דברי בפיו.¹⁴⁹ אני המשנה המדברת בפיו¹⁵⁰ כו':

از این، مرتبة سپاسگزاری و خودنفي گری (بیטול, bittul) در برابر اور אין סוף ب"ה پدید می آید؛ نوری که در تورات او و عبادت او به پایین کشیده می شود: «و سخنان من که در دهانت نهاده ام»، «و سخنانم را در دهانت نهاده ام»، «من میشنا (משנה, Mishnah) هستم که از دهانت سخن می گوید» و مانند این ها.

چون نمی توان ה' را به تمامی درک کرد، پاسخ سپاسگزاری است: اذعان به آن و سر فرود آوردن در برابر نور بی پایانی که در تورات و خدمت الهی به پایین کشیده می شود. سخنان ה' در دهان انسان نهاده می شود؛ همان گونه که میشنا به ربی یوسف کارو (רבי יוסף קארו) گفت: «من میشنا هستم که از دهانت سخن می گوید».

در کار بندگی

هنگام دعا، انسان باید در «واحد» خود را به ה' بسپارد و سپس آتش قلب خود، یعنی نیروی نفیس حیوانی، را به تشنگی برای ה' بدل کند. باید بگذارد تورات ذهنش را روشن سازد و از پولی که با رنج خویش به دست آورده صدقه بدهد؛ صدقه نور درونی ה' را به پایین می کشد. سپس باید تنها از ה' لذت ببرد. همچون حشموئیل، حتی هنگامی که ناتوان و اندک شماریم، با فداکاری تا پای جان نور تورات را بار دیگر به پایین می کشیم و با ستایش و اذعان فروتنانه پاسخ می دهیم.

پرسش هایی برای گفت و گو

1. چرا هر هفت چراغ در شب افروخته می شدند، اما در صبح فقط چراغ اصلی روشن بود، و این چه چیزی درباره خدمت به ה' در زمان تاریکی می آموزد؟
2. چرا نور حکمت می تواند صفات عاطفی را پالوده کند، اما نمی تواند «حروف» اندیشه، گفتار و کردار را پالوده کند، و چرا بخور در جایی موفق می شود که چراغها از آن ناتوان اند؟
3. چه چیزی فداکاری تا پای جان در «واحد» را از فداکاری تا پای جان «با تمام جانت» متمایز می کند، و چرا عروج نفیس حیوانی نیروی بیشتری دارد؟
4. صدقه دادن از پولی که شخص با رنج بسیار به دست آورده، چگونه بعد درونی ה'، یعنی «کلاه خود نجات» را به پایین می کشد؟
5. ستایش و سپاسگزاری چه تفاوتی دارند، و چراחנוکا به هر دوی آنها نیاز دارد؟

یادداشت‌ها

بند 1

1 בכ"ה בכסלו

یادداشت می‌گوید این مامار در חנוکאי 5559 (1798) در ویטبسک ایراد شد و این صفحه را در پیوند با آن ذکر می‌کند.

یادداشت کھوت

نامרה בחנוכה תקנ"ט בק"ק וויטעבסק. رאה לקו"ד ח"א כא, א. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. באוה"ת בראשית כרך ה תתקלב, ב הגהות. ראה גם ד"ה זה מכ"ק אדה"א (נדפס בקונטרס בפ"ע תשמ"ט), ובמאמרי אדה"א בראשית ע' שיג ביאור. בד"ה כי אתה נרי תשמ"ז מבאר הפלא שמצינו בדרושי חנוכה שבתו"א שנסדרו בתוך פרשיות וישב מקץ, ויש לפניהם דרושים מפ' השבוע, ולא נסדרו דרושי חנוכה בפני עצמם, והטעם משום שבשביל הבנת הדרושים דחנוכה שבפ' וישב צ"ל לפניו לימוד וידיעת דרושי וישב, ובשביל הבנת דרושי חנוכה שבפ' מקץ צ"ל לימוד וידיעת דרושי חנוכה שבפ' מקץ, ע"ש. וראה גם ד"ה בכ"ה בכסלו תשי"ח. ד"ה זה נזכר לעיל ד, ב גבי נרות וקטורת. ובלקו"ת תצא לה, ב. בהמשך תע"ב פרק רמד מציין לכאן: "בענין שמן המנורה שהוא בחי' אור החכמה".

2

2 בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה

پاسخی که تلمود به پرسش «חנוکا (חנוכה, Chanukah) چیست؟» می‌دهد چنین است: یونانیان وارد حرم شدند و روغن‌ها را ناپاک کردند؛ حشمونیان (חשמונאים) یک کوزه روغن مُهرشده به مُهر کاهن اعظم یافتند و روغن آن هشت روز سوخت. یادداشت کھوت (קה"ת, Kehot) می‌گوید آلت־רֵבֶה (אדמו"ר הזקן) این مطلب را با اندکی تغییر در عبارت‌بندی نقل می‌کند.

Shabbat 21b:10 שבת כ"א ב:י'

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בָּדְקוּ וְלֹא מָצְאוּ אֵלָא פֶּךָ אֶחָד שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁהָיָה מוֹנֵחַ בְּחוֹתְמוֹ שֶׁל כֶּהֱן גָּדוֹל, וְלֹא הָיָה בּוֹ אֵלָא לְהַדְלִיק יוֹם אֶחָד. נֶעֱשְׂה בּוֹ נֶס וְהַדְלִיקוּ מִמֶּנּוּ שְׁמוֹנֶה יָמִים. לְשָׁנָה אַחֶרֶת קָבְעוּם וְעָשְׂאוּם יָמִים טוֹבִים בְּהֵלֶל וְהוֹדָאָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

שבת כא, ב בשינוי לשון.

3

3 שכשנכנסו יונים

چاپ نخست به جای «هنگامی که یونانیان وارد شدند» می‌خواند: «هنگامی که بت‌پرستان وارد شدند».

یادداشت کھوت

בתו"א בדפוס ראשון: שכשנכנסו עובדי כוכבים.

4

4 וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום לא מצאו

یادداشت به ترتیب واژه‌ها توجه می‌دهد: تنها پس از آنکه آنان را شکست دادند، کوزه را یافتند.

یادداشت کھوت

בד"ה ואתה ברחמיך — תשמ"ח (נדפס בסה"מ מלוקט כרך ד ע' צט) מדרייק "ונצחום (או דוקא) מצאו" ע"ש.

5

5 בהלל והודאה

یادداشت می‌گوید تلمود می‌گوید «با سرودهای ستایش و سپاسگزاری»، در حالی که رامבام این روزها را روزهای ضیافت نیز می‌خواند؛ یادداشت 19 توضیح می‌دهد چرا رامבام «سپاسگزاری» را نمی‌آورد.

یادداشت کھوت

בלקו"ש ח"י ע' 142 ואילך מבאר שבגמרא הלשון "בהלל והודאה" וברמב"ם כותב שהם (גם) "ימי משתה" ע"ש. ובהערה 19 מבאר למה השמיט הרמב"ם תי' "הודאה" ע"ש. ומביא שם בשם הטור אר"ח סי' תר"ע שהלל לומר בהם הלל ולהודות לומר בו על הניסים ע"ש.

6

6 לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל והודאה

יادداشت کھوت (קה"ת, Kehot) قرائت تور (טור, Tur) را نقل می‌کند: הָלַל (הלל, Hallel) یعنی خواندن הָלַל, ו שکرگزاری یعنی گفتن גל הַנִּסִּים (על הנסים, Al HaNissim [برای معجزه‌ها]).

Tur, Orach Chayim 670 טור, אורח חיים תע"י

... היה בו אלא כדי להדליק יום א' ונעשה בו נס והדליקו בו ח' ימים לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל ובהודאה פ' לומר בהן הלל ולהודות לומר בו על הנסים בהודאה אבל מותרין הן בעשיית המלאכה ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ואין להקל להן: וגם אם יש מקומות שנוהגין איסור בכל היום אין להקל להן משום דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם וקראום חנוכה חנו בכ"ה והיה אומר הר"מ מרוטנבורק ז"ל שרבו הסעודה שמרבים בהם הן סעודת הרשות שלא קבעו אלא ...

Orach Chaim, Vilna, 1923 (Public Domain)

7

7 למה תקנו בנס זה להדליק נרות . . ולא תקנו כן בשאר נסים

بحثی مفصل دربارهٔ دو دیدگاه در مورد ماهیت معجزهٔ חנוکا که به این پرسش مربوط است چرا آن را با چراغ‌ها یادبود می‌کنند.

یادداشت کھوت

ע"ד ב' שיטות בנס חנוכה ראה בארוכה לקו"ש ח"י ע' 143 ואילך. לקו"ש חנוכה ח"ל ע' 204 ואילך. ובד"ה ואתה ברחמיך — תשמ"ח הג"ל.

8

8 נר מצוה ותורה אור

שלومو (שלמה) در کتاب پرووربس (משלי, Proverbs) می‌آموزد: «זیرا یک فرمان (מצוה, mitzvah) چراغ است و תورات نور است.» این کلید فهم تمام قمار است: چراغ‌ها نماد میتصוות و نور نماد תورات است.

Proverbs 6:23 משלי ו:כ"ג

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) - JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי ו, כג.

9 וכי לאורה הוא צריך

حکیمان می‌پرسند آیا ه' به نور چراغدان معبد (منורה, Menorah) نیاز دارد، حال آنکه بنی‌اسرائیل چهل سال در بیابان به نور ه' راه می‌پیمودند. این پرسش نشان می‌دهد که منورا معنایی روحانی دارد.

Shabbat 22b:2 שבת כ"ב ב:ב'

מתיב רב שש: "מחויץ לפרוקת העדות יצוד", וכי לאורה הוא צריך? והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאור! אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות? אמר רב: זו גר מערבי שנותן בה שמן קמדת חבדוניה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים. והא הקא פיון דקביעי נרות, לא סגיא דלא משקל ודלוקי. קשיא בין למאן דאמר משום בזוי מאנה, ובין למאן דאמר משום אכחשי מאנה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Menachot 86b:5-7 מנחות פ"ו ב:ה-ז'

(ויקרא כד, ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך אמר רבי שמואל בר נחמני אליך ולא לי לא לאורה אני צריך: שלחן בצפון ומנורה בדרום אמר ר' זריקא אמר ר' אלעזר לא לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך (מלכים א ו, ד) ויעש לבית חלוני שקופים אטומים תנא שקופין [מבפנים] ואטומים [מבחוץ] לא לאורה אני צריך

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

יادداشت كهوت

שבת כב, ב. מנחות פו, ב.

2

10 ובהעלות אהרן

ה' به موسی (משה) دربارهٔ مذبح بخور دستور می‌دهد: «و چون هارون (אהרן) هنگام غروب چراغ‌ها را روشن کند، آن را بسوزاند.» بخور با روشن کردن چراغ‌ها پیوند دارد.

Exodus 30:8 שמות ל':ח'

וּבַהֲעֹלֹת אֶהְרֹן אֶת־הַנֵּרוֹת בֵּין הָעֶרְבִים יִקְטִירֶנָּה קֹטֶרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה'

לְדֹרֹתֵיכֶם:

And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it, a perpetual incense before the L-RD throughout your generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

שמות ל, ח.

11 ובבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה

«הרר וזכ, صبح, هنگامی که چراغ‌ها را آماده می‌کند، آن را بسوزاند.» بخور پس از آماده کردن چراغ‌ها می‌آید.

Exodus 30:7 שמות ל':ז'

וְהַקְטִיר עָלָיו אֶהְרֹן קֹטֶרֶת סָמִים בְּבֹקֶר בְּהִיטְבוֹ אֶת־הַנֵּרוֹת יִקְטִירֶנָּה:

And Aaron shall burn thereon incense of sweet spices; every morning, when he dresseth the lamps, he shall burn it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 שבילילה הי' מדליק כל ז' הנרות

این یادداشت بررسی دیدگاه‌ها را بر این گفتارها استوار می‌کند: گفتار دوم پرسش زمان روشن کردن چراغ‌ها را به تفصیل بررسی می‌کند.

يادداشت كهوت

כן היא דעת רש"י, תוס' (מנחות פו, סע"ב) רמב"ן, ראב"ד, רשב"א ועוד. וכ"מ מנוסח העבודה דיוהכ"פ שתיקן יוסי בן יוסי כה"ג (פע"ח שער יוהכ"פ פ"ד) ונקבע בס"י הארז"ל וס"י רבינו. ומש"כ בזה"א (פז, ב. קפג, א) שה"י מדליק ב' זמני — זהו לכל הדעות. וכמש"כ גם בתו"א שה"י מדליק בבוקר גר הז' (וגר הוא"ו), וסרה קושית הניצוצי זהר שם. לקו"ש חכ"ג ע' שנד. ראה לקו"ש ח"י"ג ע' 193 שמאריך בזה.

13 שבילילה היה מדליק כל ז' הנרות

يادداشت كهوت در میان کسانی که معتقدند هر هفت چراغ در شامگاه روشن می‌شدند، به توسافت (توسافت, Tosafos) استناد می‌کند.

Menachot 86b:3-5 מנחות פ"ו ב:ג-ה'

יכול יהא זך כתיב פסול למנחות תלמוד לאמר (שמות כט, ז) ועשרון סולת בלול בשמן כתיב אם כן מה תלמוד לאמר למאור אלא מפני החיסכון מאי חיסכון אמר רבי אלעזר התורה חסה על ממון של ישראל (ויקרא כד, ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך אמר רבי שמואל בר נחמני אליך ולא לי לא לאורה אני צריך:

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

14 אלא נר המערבי שהוא נר ששי

شرحي مفصل از ترتیب خدمت معبد که این מאמר آن را توصیف می‌کند.

يادداشت كهوت

ברשימת כ"ק אדמו"ר זי"ע לפ' בהעלותך (חוברת מז) מבאר בארוכה בענין סדר המערכה שמבאר כאן. ראה בספר השיחות תשנ"ב ח"ב ע' 419 ובהערה 106.

15 והענין כי הנרות הם המדות

بخشی از اینجا، که با چراغ‌ها به‌مثابهٔ صفات عاطفی آغاز می‌شود، در آنجا نقل شده است.

يادداشت كهوت

קטע מכאן מובא באוה"ת נ"ך כרך ג ע' א'שצו.

16 לך ה' הגדולה והגבורה

دعای داوود (דוד) که صفات ה' را برمی‌شمارد و در حسیدوس (חסידות, Chassidus) به‌عنوان هفت صفت عاطفی (مدות, middos) خوانده می‌شود. در اینجا، هفت چراغ را همان‌ها می‌شمارد.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:יא

לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כ"כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3

17 זה לעומת זה

«ה' یکی را در برابر دیگری ساخت.» آموزه‌های حسیدی (חסידות, Chassidus) این عبارت را ناظر به تناظر میان نیروهای قداست و نیروهای پوسته (קליפה, kelipah) می‌داند.

Ecclesiastes 7:14 קהלת ז':יד

ביום טובה היה בטוב ודיום רעה ראה גם את־זה לעִמְתָּה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים עַל־דִּבְרֹת שְׁלֵא יִמָּצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוֹמָה:

30 להמשיך בחי' יו"ד של יעקב

| בحتی موازی دربارهٔ فرودآوردن یود یعقوب تا پاشنه.
یادداشت کهوت

ע' מאמרי אדה"א בראשית ע' תנו ובאזה"ת פ' עקב ע' תקה.

بند 7

31 ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה

| بخور هنگام افروختن چراغ‌ها در شامگاه سوزانده می‌شود.

Exodus 30:8 שמות ל':ח'

וּבְהַעֲלֹת אֶהֱרֹן אֶת־הַנֵּרוֹת בֵּין הָעֶרְבִים יִקְטִירֶנָּה קֶטֶר תָּמִיד לִפְנֵי ה'

לְדֹרֵתִיכֶם:

And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it, a perpetual incense before the L-RD throughout your generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה

| بخور صبحگاه، هنگام آماده‌سازی چراغ‌ها، سوزانده می‌شود.

Exodus 30:7 שמות ל':ז'

וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהֱרֹן קֶטֶר תָּמִיד סִמִּים בַּבֹּקֶר בְּהִיטְבּוֹ אֶת־הַנֵּרוֹת יִקְטִירֶנָּה:

And Aaron shall burn thereon incense of sweet spices; every morning, when he dresseth the lamps, he shall burn it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 הטבת שתי נרות קודמת לקטורת

| ترتیب خدمت معبد نزد ابایه (ابی)، که در آن آماده‌سازی دو چراغ پیش از بخور انجام می‌شود.

Yoma 33a:3 יומא ל"א א:ג'

וְהִטְבַּת חֲמֵשׁ נֵרוֹת קוֹדֶם לְדֹם הַתָּמִיד, וְדֹם הַתָּמִיד קוֹדֶם לְהִטְבַּת שְׁתֵּי נֵרוֹת, וְהִטְבַּת שְׁתֵּי נֵרוֹת קוֹדֶם לְקִטְרוֹת, וְקִטְרוֹת קוֹדֶם לְאַבְרִים, וְאַבְרִים לְמִנְחָה, וּמִנְחָה לְחִבְיָתָיו, וְחִבְיָתָיו לְנֹסְכִין,

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کهوت

יומא לג, א. וש"נ.

34 ולהבין ענין הקטרת

| بحتی موازی دربارهٔ معنی بخور.

یادداشت کهوت

ראה אזה"ת בראשית כרך ד תתלא, ב.

بند 8

35 חומת בת ציון

| در کتاب مراثی، پیامبر «دیوار دختر صهیون» را به گریستن برای شهر ویران‌شده فرامی‌خواند. در اینجا، این تصویری از حروف قدسی است.

Lamentations 2:18 איכה ב':י"ח

צָעַק לִבִּם אֲלֵי־אֲדָמָי חוֹמַת בַּת־צִיּוֹן הוֹרִידִי כְנָחַל דְּמָעָה יוֹמָם וּלְיָלָה אֵלֶי־תִתְּנִי פוֹגַת לֶךְ אֲלֵי־תֵדֶם בַּת־עֵינֶיךָ:

Their heart cried unto the L-rd: 'O wall of the daughter of Zion, Let tears run down like a river Day and night; Give thyself no respite; Let not the apple of thine eye cease

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کهوت

איכה ב, יח. בלקו"ת בהר מג, ב מציין לכאן.

36 שתי אבנים בונות שני בתים

| ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کهوت

ספר יצירה פ"ד מט"ז ע"פ נוסח האריז"ל.

37 שתי אבנים בונות שני בתים

| ספר יצירה (ספר יצירה) حروف را سنگها و واژهها را خانهها می‌خواند؛ یادداشت Kehot نسخهٔ متن آریزال (האריז"ל) را نقل می‌کند.

Sefer Yetzirah 4:12 ספר יצירה ד':י"ב

שבע כפולות כיצד צרפן. שתי אבנים בונות שני בתים. שלש בונות ששה בתים. ארבע בונות ארבעה ועשרים בתים. חמש בונות מאה ועשרים בתים. שש בונות שבע מאות ועשרים בתים. שבע בונות חמשת אלפים וארבעים בתים. מכאן ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע. ואלו הן שבעה כוכבים בעולם חמה נוגה כוכב לבנה שבתאי צדק מאדים. ואלו הן ז' ימים בשנה שבעה ימי בראשית. ושבעה שערים בנפש שתי עינים שתי אזנים ושני נקבי האף והפה. ובהן נחקקו שבעה רקיעים ושבע ארצות ושבע שעות. לפיכך חבב שביעי ...

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

38 וכמ"ש במ"א ע"פ גדול ה' ומהולל מאד

| این همان جایی است که «جای دیگر» به آن اشاره دارد: از آنجا که عظمت او حد و مرزی ندارد، عظمت را تنها در گسترش پرتوی از فرمانروایی (ملכות، Malchus) او می‌توان به ه' نسبت داد؛ همانند نور خورشید در قیاس با خود خورشید.

یادداشت کهوت

ראה לקמן ג, ב.

39 גדול ה' ומהולל מאד בעיר אליקינו

| سرودی از پسران قورح در ستایش اورشلیم: «بزرگ است ה' و بسیار ستوده، در شهر ה' ما.» عظمت او در شهر آشکار می‌شود.

Psalms 48:2 תהילים מ"ח:ב'

גָּדוֹל ה' וְמִהְלֵל מְאֹד בְּעִיר אֱלִיקִינוּ הִרְקָדְשׁוּ:

Great is the L-RD, and highly to be praised, In the city of our G-d, His holy mountain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 9

40 וייצר

| «و ה' انسان را صورت بخشید.» متن خواننده را به توضیح خود دربارهٔ این آیه در پاراشای برשית ارجاع می‌دهد.

Genesis 2:7 בראשית ב':ז'

וַיִּצָר ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נֶשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 הרי הן בבחי' דומם

| בחני מואזי دربارهٔ ادویه بخور به عنوان مرتبهٔ جماد.
| یادداشت کھوت
| ע' באוה"ת עקב ע' תריט.

42 אשה ריח ניחות להו"ה

| «قربانی آتشین، رایحه‌ای خوشایند برای ה'»؛ این عبارت دربارهٔ قربانی تمام‌سوز گفته شده است. این گفتار (מאמר, maamar) واژهٔ ניחות (nichoch) [رایحهٔ خوش] را به منزلهٔ فرود آمدن نور الهی می‌خواند.

Leviticus 1:9 ויקרא א':ט

| וקרבו וקרעו ירחץ במים והקטיר הכהן את־הכל המזבחה עלה אשה ריח־ניחות לה'

but its inwards and its legs shall he wash with water; and the priest shall make the whole smoke on the altar, for a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 10

43 ועכשיו היא התפלה במקום הקרבנות

| حکیمان می‌آموزند که نمازها به جای قربانی‌های روزانه مقرر شدند.

Berakhot 26b:7 ברכות כ"ו ב:ז

| יעקב תקן תפלת ערבית, שנאמר: "ויסגע במקום וילך שם", ואין "פגיעה" אלא תפלה, שנאמר: "ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רגה ותפלה ואל תפגע בי"

Jacob instituted the evening Tefillah ; as it is said, "And he lighted [paga'] upon the place, and tarried there all night" (Gen. xxviii. 11) — "alighting" means prayer; as it is said, "Therefore pray not thou for this people, neither lift up cry nor prayer for them, neither make intercession [paga'] to Me" (Jer. vii. 16)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

44 ואברי התמיד אחר נרות וקטרת

| این متن صریحاً می‌پرسد چرا قربانی روزانه به دو بخش تقسیم شد: خونش پیش از چراغ‌ها و بخور تقدیم می‌شد و اندام‌هایش پس از آنها؛ و چرا چراغ‌ها و بخور میان آن دو قرار می‌گرفتند.

یادداشت کھوت

| בד"ה בכ"ה בכסליו לאדה"א הנ"ל מבאר יותר "ויש להבין למה נחלק הקרבנות קרבן התמיד להיות דמו נקרב דוקא לפני נרות וקטורת ואברים אחר נרות וקטרת, ולמה הפסיק בנרות וקטורת דוקא בין הקרבנות דמיו להקרבנות אבריו".

بند 11

45 ב"פ מס"נ

| בחני گسترده دربارهٔ دو گونه فداکاری تا پای جان.

یادداشت کھوت

| ראה בארוכה באוה"ת תרומה ע' א'שסז. ובאוה"ת פ' נציבים ע' א'ר. שרש מצות התפלה פמ"א. ד"ה את שבתותי ש"ת ע' 84.

46 למסור נפשו באחד

| یادداشت Kehot به جایی ارجاع می‌دهد که این موضوع در آنجا بیشتر توضیح داده شده است: Pri Etz Chaim.

یادداشت کھوت

| ראה שו"ת הרשב"א ח"ה תשובה נה. ב"ח טו"ח רסס"א. פע"ח שער הק"ש פי"ב.

47 ובכל נפשך

| «ה'! تو را دوست بدار... با همهٔ جانت.»

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה

| ואתהבת את ה' אלקיך בכל־לִבְךָ ובכל־נַפְשְׁךָ ובכל־מַאֲדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 ובכל נפשך אפילו נוטל את נפשך

| מישנא (משנה) عبارت «با همهٔ جانت» را چنین توضیح می‌دهد: «حتی اگر او جانت را بگیرد.»

Berakhot 54a:6 ברכות נ"ד א:ו

| חייב אדם לברך על הרעה קשם שמברך על הטובה, שנאמר: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו'". "בכל לבבך" — בשני יציריך, ביצור טוב וביצור הרע. "ובכל נפשך" — אפילו הוא נוטל את נפשך. "ובכל מאדך" — בכל ממונך. דבר אחר: "בכל מאדך" — בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו.

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; ... "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ברכות נד, א.

49 חי' ה' אשר עמדתی לפניו

| الی‌شع (אלישע)، در حالی که هدیهٔ نعمان (نعמן) را رد می‌کند، سوگند می‌خورد: «به حیاتِ ה' سوگند، که در حضورش ایستاده‌ام.» ایستادن در پیشگاهِ ה' به‌مثابهٔ خودنهی‌گری (ביטול, bittul) کامل فهمیده می‌شود.

II Kings 5:16 ملכים ב ה':טז

| ויאמר חייה' אשר־עמַדְתִּי לפניו אִם־אֶקַח וְיִפְצַרְבוּ לְקַחַת וְיִמְאֵן:

But he said: 'As the L-RD liveth, before whom I stand, I will receive none.' And he urged him to take it; but he refused

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ملכים-ב ה, טז. וראה בהמ"מ להלן ל, א.

بند 12

50 ובכל נפשך היינו שגם בחי' נה"ב

| آلت ربه در آنجا توضیح می‌دهد که یگانگی برتر بیטול (bittul) محض است، حال آنکه «مبارک باد نام» مرتبه‌ای است که در آن «کسی» آفریده‌شده وجود دارد تا ه' را دوست بدارد. او این מאמר را تبیینی تا

اندازه‌ای متفاوت از این نکته می‌خواند، و حاشیۀ تسماح تسدک می‌گوید خوانندۀ دقیق درمی‌یابد که هر دو تبیین با هم سازگارند.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ת שה"ש א, ב. באופן אחר קצת, ושם מציין כ"ק אדמו"ר הצ"צ בהגה"ה "והמ"י שעולה בקנה א"י" ע"ש. ראה סה"מ תרס"ו ע' קלה.

51 ברוך שם כבוד מלכותו

תלמוד نقل می‌کند که یعقوب (יעקב) پس از آن‌که پسرانش שמاع (שמע, Shema) را خواندند، گفت: «متبارک باد نام جلال پادشاهی او تا ابد»؛ و از همین روست که این عبارت پس از آیۀ نخست گفته می‌شود.

Pesachim 56a:5 פסחים נ"ו א:ה'

וכורכין את שמע. היכי עבדי? אמר רב יהודה: אומרים "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", ולא היו מפסיקין. רבא אמר: מפסיקין היו, אלא שהיו אומרים "היום על לבבך", דמשמע: היום על לבבך, ולא מחר על לבבך. תנו רבנן: כיצד היו מורכין את שמע? אומרים "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", ולא היו מפסיקין, דבר רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מפסיקין היו, אלא שלא היו אומרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

بند 14

52 ולגדודיו אין מספר

תלמוד آیۀ «آیا برای سپاهیان او شماری هست؟» (ایوب 3:25) را دربارهٔ انبوه بی‌شمار فرشتگان بررسی می‌کند. اینجا نشان می‌دهد که عوالم بی‌پایان‌اند.

Chagigah 13b:13 חגיגה י"ג ב:י"ג

תנא, רבי אומר משום אבא יוסי בן دוסאי: "אלף אלפין ישמשוניה" — מספר גדוד אחד, "ولגדודיו אין מספר". ורבי ירמיה בר אבא אמר: "אלף אלפין ישמשוניה", לנהר דינור, שנאמר: "נהר דינור נגד ופק מן קדמוהי אלף אלפין ישמשוניה ורב רבון קדמוהי קומון".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

חגיגה יג, ב.

53 אני ה' לא שנית

ה' از زبان ملاخی می‌گوید: «زیرا من، نام چهارحرفی (ה', Havayah), تغییر نکرده‌ام». آفرینش هیچ تغییری در خود ه' پدید نمی‌آورد.

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו'

כי אני ה' לא שנית ואמם בני יעקב לא כליתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ملاכי گ, و.

بند 15

54 ואני ה' לא שנית

نفس الهی (نפש האלקית, Nefesh Elohis) تأمل می‌کند که آفرینش هیچ تغییری در ه' پدید نمی‌آورد.

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו'

כי אני ה' לא שנית ואמם בני יעקב לא כליתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 אשר עמדתی

عبارت «در برابر او ایستاده‌ام» در سخن الیشع (الیسع)، حالت نفس را پیش از نزولش توصیف می‌کند.

II Kings 5:16 ملکیس ב ה:ט"ז

ויאמר תייה' אשר עמדתי לפני אם-אקח ויפצר-בו לקחת וימאן:

But he said: 'As the L-RD liveth, before whom I stand, I will .receive none.' And he urged him to take it; but he refused

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 17

56 והנה בעליית נה"ב . . آدم ובהמה תושיע ה'

یادداشت چنین نقل می‌کند: «انسان» (نفس الهی) و «حیوان» (نفس حیوانی) به‌راستی یکی می‌شوند؛ زیرا حیوان، یعنی نام ب"ן، خودنفسی‌گری مه را می‌پذیرد و آن دو به یک حقیقت بدل می‌شوند؛ چنان‌که آدم (آدم) (מה) و حوا (חווה) (از نظر عددی ۱۹، املاي گسترش‌یافته مه، یعنی ب"ן درون مه) چنین‌اند.

یادداشت کھوت

באוה"ת ויקרא כך א ע' רכד: ור"ל שאדם שהיא נה"א ובהמה שהיא הנה"ב מתייחדים יחוד אמיתי כיון הבהמה ב"ן מתייחד לקבל ביטול דמ"ה ונעשו עצם אחד, וכמו אדם מ"ה וחווה גימט' י"ט מילוי דמ"ה שהוא ב"ן שבמ"ה כו' עכ"ל ע"ש. ראה גם באוה"ת ויקרא כך ב ע' תלא.

57 דמשכין בחילא יתיר

زهر (זהר) می‌گوید کسانی که بازمی‌گردند، [نور الهی] را با نیرویی بیشتر از صالحان فرود می‌آورند.

Zohar I, 129b זח"א קכט, ב

یادداشت کھوت

זח"א קכט, ב. رאה לעיל כ, د.

58 כי נה"ב נלקחה מחיות הקודש שבמרכבה

از 28c به بعد، آن ماامر (maamar) از تأمل دربارهٔ اینکه همهٔ عوالم فقط نام او هستند، به فداکاری تا پای جان در «یکی» و به دوست‌داشتن ه' با هر دو گرایش خود» می‌رسد، تا آنجا که حتی نیروی خواهش نفس حیوانی نیز به‌سوی ه' روی می‌آورد؛ سپس توضیح می‌دهد (نשא 7:11) که نفس حیوانی این نیرو را دارد، زیرا ریشه‌اش در حیوت ارابه و در مرتبۀ «انسان» در میان آنهاست («و همانندی چهره‌هایشان، چهرۀ انسان بود»); و به این ماامر ارجاع می‌دهد.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ת נשא כח, ג ואילך ובמ"מ לשם.

59 והחיות נושאות את הכסא

מידراش دربارهٔ حיות و تخت، که یادداشت کھوت به آن استناد می‌کند.

Shemot Rabbah 23:15 שמות רבה כ"ג:ט"ו

یادداشت کھوت

בחיי תרומה כה, י. בשם פדר"א וראה פדר"א ספ"ד. שמו"ר כג, טו. נתבאר לקמן עב, ד ואילך.

60 והחיות נושאות את הכסא

یادداشت کھوت در اینجا به רִבְיִנוּ בחי' (רבינו בחיי) استناد می‌کند که به نقل از پیرکی یربی الیغزر (פרקי דרבי אליעזר) می‌گوید حیوت (موجودات

زندۀ آسمانی؛ حیوت، Chayos) تخت را حمل می‌کنند.

Rabbeinu Bahya, Shemot 25:18 רבנו בחיי, שמות כ"ה:י"ח

... הרי שרבינו הקדוש סובר ששלושת השגות שהשיג יחזקאל הם הנקראים מעשה מרכבה ואין ללמד מהם אלא ראשי פרקים, ודעת יש אומרים כי השגת חשמל אין מלמדיו ממנו כל עיקר ואפילו במסורת ראשי פרקים אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו אין אי לא לא, וכבר נתבאר למעלה כי מציאות החשמל נמצא מזהרורי כסא הכבוד, ויש לך לדעת כי הוא מקיף את הכסא והוא מוליד דבור הכבוד לחיות הקדש ולמלאכים ולכל צבאות המרום, ומה שדרשו רז"ל חשמל חיות אש ממלולות לא יובן מזה שיהיה חשמל חיות הקדש, אלא בארו לנו ...

ועשית שנים כרובים, etc." you are to construct two cherubs, etc." According to the plain meaning of the text the reason that such figures of angels were placed both in the Tabernacle and in the permanent Temple is to keep alive the idea that there are such beings whom G'd designated from time to time to perform miracles on earth. Just as we have been commanded to have a firm belief in the existence of G'd Himself and the ... fact that He is the original Existence, and this is one of Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain) • Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY)

61 והחיות נושאות את הכסא

پایان فصل ۴، حیوت را ایستاده در کنار تخت جلال توصیف می‌کند.

Pirkei DeRabbi Eliezer 4:1 פרקי דרבי אליעזר ד':א'

... "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ". ואי זה רקיע בְּרָא ביום שני? רבי אליעזר אומר, רקיע שעל ראשי החיות ד', שְׁנָאֵמֶר (יחזקאל א, כב): "וְדָמוֹת עַל רָאשֵׁי הַחַיִּה רֵקִיעַ קַעֲוִן הַקֶּרֶחַ הַנּוֹרָא". ומה הוא קַעֲוִן הַקֶּרֶחַ הַנּוֹרָא? בְּאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמִקְלִיּוֹת, והוא מאיר על כל השָׁמַיִם כְּנֶר שֶׁהוּא בְּבֵית וְכִשְׁמֶשׁ שֶׁהוּא מֵאִיר בְּבִקְרָתוֹ הַנּוֹרָא, שְׁנָאֵמֶר (דניאל ב, כב): "וְהַנּוֹרָא עִמָּה שָׂרָא". וְכִמּוֹתֵן הַצְּדִיקִים עֲתִידִין לְהֵאִיר לְעִתִּיד לְבוֹא, שְׁנָאֵמֶר (דניאל יב, ג): "וְהַמְּשֻׁפָּלִים ...

THE CREATION ON THE SECOND DAY ON the second day the Holy One, blessed be He, created the firmament, the angels, fire for flesh and blood, and the fire of Gehinnom. Were not heaven and earth created on the first day, as it is said, "In the beginning G-d created the heaven and the earth" (Gen. 1:1)? Which firmament was created on the second day? Rabbi Eliezer said: || It was the firmament which is above the heads of the four Chajjôth (living creatures), (as it is said), "And ... over

Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain) • Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain)

62 ודמות כמראה אדם עליו מלמעלה

یحزقیال (یחזקאל) بالای تخت، «شبهی همچون صورت انسان» می‌بیند.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א':כ"ו

וּמִמַּעַל לְרֵקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רִאשָׁם כְּמֵרָאָה אֶבֶן־סַפִּיר דְּמוֹת כֶּסֶף וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מִלְּמַעְלָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 18

63 צפונה לפני ה'

ה' فرمان می‌دهد که قربانی تمام‌سوز گله «در سمت شمالي مذبح، در پیشگاه نام چهارحرفی (ה', Havayah)» ذبح شود.

Leviticus 1:11 ויקרא א':י"א

וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יָרֵךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי ה' וְזָרְקוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמּוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

And he shall kill it on the side of the altar northward before the L-RD; and Aaron's sons, the priests, shall dash its blood against the altar round about

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ויקרא א, יא. ראה לקו"ת ויקרא ג, ג. תזריע כ, א. פנחס עה, ב.

64 והתמיד . . ששחיתתן בצפון

بحتى موازی درباره اینکه چرا قربانی تמיד در شمال ذبح می‌شود.

یادداشت كهوت

ראה שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פכ"א, ובד"ה בכ"ה בכסליו לאדה"א הנ"ל כי "זהו שהתמיד הוא ק"ק ששחיתתן בצפון דוקא כדי להעלותן לשרשן בבחי' גבורות דתוהו כו". סה"מ תרע"ח ע' צב. סה"מ תש"ז ע' 202 "הלא צפון הוא בחי' גבורה ולמה ק"ק שחיתתן בצפון דוקא" ע"ש. וע"ז ראה באוה"ת ויקרא כרך ב ע' תלא בקרבנות ששחיתתן בצפון יש ב' ענינים הפכים, הא' לכאורה לגריעותא לפי שבאו על חטא והוא מבחי' מצפון תפתח הרעה, והב' לשבח גדול שעולים בבחי' קד"ק ג"ר, משא"כ בקרבנות ששחיתתן בדרום שנקראו קדשים קלים שהם בז"מ . . אך באמת שניהם אמת, ע"ש בארוכה. אוה"ת חנוכה רפג, ב ואילך.

65 והתמיד היה מקדשי קדשים ששחיתתן בצפון

قربانی‌هایی که از همه مقدس‌ترند، در بخش شمالي صحن معبد ذبح می‌شوند.

Mishnah Zevachim 5:1 משנה זבחים ה':א'

אִיזְהוּ מְקוֹמֵן שֶׁל זְבָחִים, קָדְשֵׁי קָדְשִׁים שֶׁחִטְּתָן בַּצָּפוֹן, פֶּר וְשֹׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחִטְּתָן בַּצָּפוֹן, וְקָבֹל דָּמָן בְּקִלִּי שָׂרֵת בַּצָּפוֹן, וְדָמָן שֶׁעוֹן הִזְיָה עַל בֵּין הַבָּדִים וְעַל הַפְּרָקֶת וְעַל מִזְבַּח הַזֶּהָב. מִתְּנָה אַחַת מִקֵּהן מְעַבְּקֶת. שְׂרִירֵי הָדָם הֵיךְ שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מִצְבַּח הַחִיצוֹן. אִם לֹא נָתַן, לֹא עֵכָב:

Which is the place [for the offering] of the sacrifices? Most holy sacrifices are slaughtered on the north [side of the altar]. The bullock and the goat of Yom Kippur are [done] at the north, and the receiving of their blood is [performed] with ministering vessels at the north, and their blood requires sprinkling between the poles [of the ark], on the curtain, and on the golden altar. [The omission of] a single application of [the blood] invalidates [them]. He [the priest] ... would pour out the remainders of the blood on

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

66 בחי' גבורה שמהשמאל בחי' רעש גדול

می‌افزاید که به واسطه این «غوای بزرگ»، «پیش ه'» - سرچشمه ه' - را به پایین می‌کشاند؛ و به چندین موضع در لکוטי תורה ارجاع می‌دهد.

یادداشت كهوت

ועי"ז ממשיך לפני הוי' מקור בחי' הוי' — אוה"ת ויקרא כרך ב' ע' תלא ואח"כ מצייך בכמה מקומות בלקו"ת ע"ש.

67 לפני מלך מלך לבני ישראל

תورات از «پادشاهانی که در سرزمین ادوم فرمانروایی کردند، پیش از آنکه هیچ پادشاهی بر بنی‌اسرائیل فرمانروایی کند» نام می‌برد؛ قبلا این پادشاهان را که فرمانروایی کردند و مردند، به‌منزلهٔ عالم آشوب (توهو، Tohu) می‌خواند.

Genesis 36:31 برآشית ליו: ל"א

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך-מלך לבני ישראל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

برآشית לו, לא.

بند 19

68 رשפי אש

«شراره‌های شاره‌های آتش است» دربارهٔ عشق گفته شده؛ در اینجا منظور شور و التهاب اشتیاق نفس حیوانی (نפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) است.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו

שימיני כחותם עלי־לִבְךָ כחותם עלי־זרועך כיעצה כמות אהבה קשה כשואל קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 20

69 אדם ובהמה תושיע ה'

داوود مهربانی ه' را نسبت به همهٔ آفریدگان می‌ستاید: «انسان و حیوان را نجات می‌دهی، ه'». اینجا این عبارت به حیوان درون انسان اشاره دارد.

Psalms 36:7 תהילים ל"ו:ז

צדקתך כהררי־אל משפטיך תהום רבה אדם־ובהמה תושיע ה'

Thy righteousness is like the mighty mountains; Thy judgments are like the great deep; Man and beast Thou preserve, O L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהלים לו, ז. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שעג.

70 בכל לבבך

«با تمام دل خود»، در دعای שמע (Shema).

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל־לִבְּךָ ובכל־נפשך ובכל־מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 שבלב יש ב' חללים

تنیا نفس حیوانی را در حفرهٔ سمت چپ قلب، که از خون پُر است و سرچشمهٔ شهوت، تکبر و خشم است، جای می‌دهد؛ و نفس الهی را در مغز و حفرهٔ سمت راست، جایی که عشق به ه' چون شعله‌ها می‌سوزد.

Tanya, Likkutei Amarim 9:1-2 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ט':א'-ב'

והנה, מקום משכן נפש הבהמית שמקליפת נוגה בכל איש ישראל, הוא בלב בחלל שמאלי שהוא מלא דם, וכתוב: "כי הדם הוא הנפש". ולכן, כל התאות והתפארות וכעס ודומיהן הן בלב, ומחלב הן מתפשטות בכל הגוף וגם עולה למוח שבראש, לחשב ולהרהר בהן ולהתחכם בהן, כמו שהדם מקורו בלב, ומחלב מתפשט לכל האברים וגם עולה להמוח שבראש.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

یادداشت كهوت

ראה תניא פ"ט. לקו"ת שה"ש לא, א ועוד.

72 שהדם הוא הנפש

«زیرا خون، جان است.»

Deuteronomy 12:23 דברים י"ב:כ"ג

רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא־תאכל הנפש עם־הבשר:

Only be steadfast in not eating the blood; for the blood is the life; and thou shalt not eat the life with the flesh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 שכנפי הריאה מנשבים על הלב לקררו

گزارش تلمود دربارهٔ اندام‌ها، که یادداشت Kehot به آن استناد می‌کند، ریه‌ای را دربرمی‌گیرد که مایعات را به درون می‌کشد و قلبی را که می‌فهمد.

Zohar III, 234a זח"ג רלד, א

Berakhot 61b ברכות ס"א ב

یادداشت كهوت

ראה זח"ג רלד, א. וראה ברכות סא, ב. לקמן ל, ג.

بند 21

74 רוח אייתי רוח

زوهار (זهر) می‌گوید که روح، روح را می‌آورد و روح را فرود می‌آورد: برانگیختگی از پایین، برانگیختگی‌ای از بالا را برمی‌انگیزد.

Zohar II, 162b זח"ב קסב, ב

یادداشت كهوت

זח"ב קסב, ב.

75 כמים הפנים

«همان‌گونه که آب چهره را در برابر چهره بازمی‌تاباند، دل انسان نیز در برابر انسان.» ه' به نفس پاسخ می‌دهد، آن‌گاه که نفس به سوی او روی می‌آورد.

Proverbs 27:19 משלי כ"ז:י"ט

כמים הפנים לפני כן לבי־האדם לאדם:

As in water face answereth to face, So the heart of man to man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76 ובכל נפשך

«با تمام جانت»، در شماع.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 ועיקר הנפש היא המשכלת

תאניה (תניא) نفس را به عقل – حکمت (חכמה, Chochmah), فهم (בינה, Binah) و شناخت (דעת, Daas) – و صفات عاطفی (مدت, middos) تقسیم می‌کند. همچنین، عقل را «مادران» و سرچشمه صفات عاطفی می‌خواند؛ این با گفته ماامار که قوه عقلانی بخش اصلی نفس است، تناسب دارد.

Tanya, Likkutei Amarim 3 تניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ג'

یادداشت کھوت

ראה תניא פ"ג ובליקוט פי' — חסידים שם. בד"ה בכ"ה בכסליו לאדה"א מוסר "שם הוא ראשית גילוי אור ה', והוא ע"י התקשרות מחשבתו באור החכ' שבתורה דאורייתא מחכמה עילאה נפקת".

78 ותורה אור

«و تورات نور است.»

Proverbs 6:23 משלי ו:כ"ג

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹרֶךְ יָמִים תּוֹכְחוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 ובכל מאדך בכל ממוןך

میشنا عبارت «با تمام توانت» را به معنای «با تمام داراییات» توضیح می‌دهد.

Berakhot 54a:6 ברכות נ"ד א:ו'

חייב אדם לברך על תרעה בשם שמברך על הטובה, שנאמר: "וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ" — בשני יצירי, כיצור טוב וביצור הרע. "ובכל נפשך" — אפילו הוא נוטל את נפשך. "ובכל מאדך" — בכל ממוןך. דבר אחר: "בכל מאדך" — בכל מדך ומדך שהוא מודד לך הרי מודה לו.

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; ... "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ברכות נד, א.

80 וכללותן היא מצות הצדקה

תניא فصل 37 توضیح می‌دهد که آشکارشدن نور بی‌پایان (اور אין סוף, Or Ein Sof) در عصر משיח (Moshiach) به فرمان‌های ما بستگی دارد؛ فرمان‌هایی که آن نور را در امور مادی، مانند پوست تفیلین (تفیلین, tefillin)؛ جعبه‌ها و بندهای چرمی آیینی) و پول صدقه‌ای که دزدی نشده است، فرود می‌آورند. در آنجا صدقه به‌عنوان سرآمد فرمان‌های عملی برجسته شده است.

Tanya, Likkutei Amarim 37:19 تניא, חלק ראשון; لיקوטי אמרים

ל"ז:י"ט

... מצוה שנפש החיונית מתלבשת בה כל כך כבמצות הצדקה, שבכל המצות אין מתלבש בהן רק כח אחד מנפש החיונית בשעת מעשה המצוה לבד, אבל בצדקה, שאדם נותן מיגיע כפיו, הרי כל כח נפשו החיונית מלוכש בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשתכר בו מעות אלו, וכשנותנו לצדקה — הרי כל נפשו החיונית עולה לה'.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

ראה תניא פ"ז (מח, ב). אגה"ק סל"ב.

81 וצדקה תרומם גוי

شلومو (שלמה) می‌آموزد: «صدقه (צדקה, tzedakah) ملتی را سرفراز می‌کند؛ در معنای ساده آن، درستکاری مردمی را سربلند می‌سازد. این گفتار (ماامار, maamar). צדקה را به معنای صدقه می‌گیرد و «سرفراز می‌کند» را چنین می‌فهمد که خود صدقه پیوسته بالاتر و بالاتر می‌رود.

Proverbs 14:34 משלי י"ד:ל"ד

צִדְקָה תִּרְמָם גּוֹי וְחַסְדַּי לְאֻמִּים חֲטָאֵת:

Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי יד, לד. בסמן לעיל א, ב.

82 וילבש צדקה כשריו . . כל פרוטה ופרוטה מצטרפת

اشعيا (ישعיהو) توصیف می‌کند که ه' برای نجات قومش خود را مسلح می‌کند: او «صدقه (צدקה, tzedakah)؛ درستکاری) را همچون زرهی پوشید و کلاه‌خودی از نجات بر سر نهاد».

Isaiah 59:17 ישعיהו נ"ט:י"ז

וַיִּלְבָּשׁ צִדְקָה כְּשָׁרָיו וְכֹבֵעַ יְשׁוּעָה בְּרָאשׁוֹ וַיִּלְבָּשׁ בְּגָדֵי נָקָם תִּלְבָּשֵׁת וַיַּעַט כַּמְעִיל קִנְיָאָה:

And He put on righteousness as a coat of mail, And a helmet of salvation upon His head, And He put on garments of vengeance for clothing, And was clad with zeal as a cloak

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע'י נט, יז. בבא בתרא ט, ב. בלקו"ת פ' ראה לב, א מציי"ן לכאן.

83 כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול

תلمוד (תلمוד, Talmud) از آیه چنین می‌آموزد که هر سکه کوچک به سکه‌های دیگر می‌پیوندد و مبلغی بزرگ پدید می‌آورد، مانند پولک‌های زره.

Bava Batra 9b:1 בבא בתרא ט' ב:א'

"משגש ארחתיה דאימיה", משמיה דרבי אלעזר — מאי דקתיב: "וַיִּלְבָּשׁ צִדְקָה כְּשָׁרָיו"? לומר לך: מה שריון זה — כל קליפה וקליפה

بند 27

89 שו"ה ומאיר — להתאחד בפנימיות הלב

در آن می‌پرسد چرا صدقه لازم است تا آشکارگی ذهن را در بُعد درونی قلب برانگیزد، حال آنکه بُعد درونی قلب از پیش با ذهن یکی است؛ و این موضوع را به تفصیل بررسی می‌کند.

یادداشت کھوت

בד"ה עטרת תפארת תר"ם שם העיר: "שלכאורה צ"ל שמאחר שפנימיות הלב מתאחדת עם המוח למא צריכים לצדקה שע"י הצדקה יהי' נעשה בחי' ריח לעורר גילוי המוח שיתאחד בפנימיות הלב" ע"ש בארוכה.

90 שמן וקטרת ישמח לב

«רוغن و بخور دل را شاد می‌کنند.» بخور با صدقه متناظر است.

Proverbs 27:9 משלי כ"ז:ט

שמן וקטרת ישמח לב ומתק רעהו מעצת נקש:

Ointment and perfume rejoice the heart; So doth the sweetness of a man's friend by hearty counsel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי כז, ט.

91 צור לבבי

«ה' صخرة دل من است.» ה' دل خوانده می‌شود.

Psalms 73:26 תהילים ע"ג:כ"ז

קלה שארי ולבבי צור-לבבי וחקלי אלקים לעולם:

My flesh and my heart faileth; But G-d is the rock of my heart and my portion for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים עג, כו.

92 ואתה מחי את כולם

«و تو به همگی آنان حیات می‌بخشی.» ה' به همه آفریدگان حیات می‌بخشد، همان‌گونه که دل به اندامها حیات می‌بخشد.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט:ו

אתה-יהוא ה' לבדך אתה עשית את-השמים שמי השמים וכל-צבאם הארץ וכל-אשר עליה הימים וכל-אשר בהם ואתה מחיה את-כלם וצבא השמים לך משתחוים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت کھوت

נחמיה ט, ו.

بند 28

93 וע"י הצדקה . . בחי' פנימית אור א"ס ב"ה ממש

بحثی موازی دربارهٔ اینکه چگونه صدقه بُعد درونی نور بی‌پایان را فرو می‌کشد.

یادداشت کھوت

بند 26

84 הנה כתיב עטרת תפארת

این قطعه در آنجا نقل شده است.

یادداشت کھوت

מובא באוה"ת נ"ך כרך א ע' תריב. בד"ה עטרת תפארת תר"ם ח"ב ע' תרסה.

85 עטרת תפארת שיבה

«موی سپید تاج شکوه است؛ در راو صدقه یافت می‌شود.»

Proverbs 16:31 משלי ט"ז:ל"א

עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא:

The hoary head is a crown of glory, It is found in the way of righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت کھوت

משלי טז, לא. בלקו"ת מסעי צג, ב. סה"מ תרכ"ז (הוצאה חדשה) ע' כט מצייץ לכאן. מובא בד"ה עטרת תפארת — תר"ם כרך ב ע' תרסה.

86 שמבחי' צדקה

می‌پرسد صدقه چه نسبتی می‌تواند با «شکوه موی سپید» داشته باشد، و پاسخ می‌دهد که «شکوه موی سپید» به معنای جلال و تابش چهره است.

یادداشت کھوت

בד"ה בכ"ה בכסליו לאדה"א כ' "לכאורה פלא [מה] שייכות יש לצדקה לעשות תפארת שיבה כו', אמנם הנה ענין פי' דתפארת שיבה היינו בחי' הדרת והארת פנים", ע"ש. בלקו"ת ראה יח, ג מצייץ לקטע זה.

87 תעלומות לב

«زیرا او نهان‌های دل را می‌داند.» در اینجا مراد، بُعد درونی دل است.

Psalms 44:22 תהילים מ"ד:כ"ב

הלא אלקים יחקר-זאת כי-יהוא ידע תעלמות לב:

Would not G-d search this out? For He knoweth the secrets of the heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88 יאר ה' פניו

«باشد که ה' چهرهٔ خود را بر تو بتابد»، از برکت کاهنان؛ در اینجا مراد، آشکارشدن بُعد درونی ה' است.

Numbers 6:25 במדבר ו:כ"ה

יאר ה' פניו אליך ויחנך:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت کھوت

בסה"מ תר"ם מוסרף אליך. — במדבר ו, כה.

ראה קו"א לתניא ד"ה וצדקה כנחל איתן, ובליקוט פי' שם. ד"ה עטרת תפארת תר"מ הג"ל.

بند 29

94 עושים רצונו של מקום

תלמוד میان زمان‌هایی تمایز می‌گذارد که اسرائیل «خواست' ה' را به‌جا می‌آورند» و زمان‌هایی که چنین نمی‌کنند.

Berakhot 35b:5-6 برכות ל"ה ב:ה-ו

ל'א קש"א: כאן בזמן שישאל עושי רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישאל עושי רצונו של מקום. תנו רבנן: "ואספת דגגד" מה תלמוד לומר? — לפי שנאמר: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיד" — יכול דברים בכתב, תלמוד לומר: "ואספת דגגד" — תנהג בקו מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל.

There is no contradiction; the latter referring to the time when Israel perform the will of the All-present, the former to when Israel neglect His will. Our Rabbis have taught : "And thou shalt gather in thy corn" — what has this teaching to tell us ? Since it is written, "This book of the law shall not depart out of thy mouth [but thou shalt meditate therein day and night]" (Josh. i. 8), it is possible to think that these words ... [are to be understood] as they are written

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

95 ואני הוי"ה לא שנית

«من، نام چهارحرفی (ה', Havayah)، تغییر نکرده‌ام.»

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו

כי אני ה' לא שנית ואמם בני יעקב לא קליתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 30

96 ותרי"ג מצות . . וז' דרבנן הם תרי"ך עמודי אור

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

פרדס ש"ח פ"ג.

97 תרי"ך עמודי אור

ربی موشه کوردوورو (ربی משה קורדובירו) از ۶۲۰ ستون نور سخن می‌گوید که متناظر با ۶۱۳ فرمان (מצוות, mitzvos) و هفت فرمان ربانی‌اند؛ این مطلب در یادداشت كهوت نقل شده است.

Pardes Rimmonim 8:5-6 פרדס רמונים ח':ה-ו

... ונ"ל כי נכנסו בזה בראותם כי גדולה קודמת לגבורה והוא החסד והלובן ואחר הגדולה נאצלה הגבורה והיא דין ואודם ואחר כך נאצל תפארת העומד בין שניהם להכריע בין האודם והלובן והוא גוון אודם ולובן מעורב. ר"ל כי כענין ג' אלה כן דרך שלשה הראשונות כי ג' הראשונות הם שרשים וג' אבות ענפים להם ומן הענפים נדון להשרשים. ולכן אמרו שהכתר הראשון לאצילות הוא הזקן והלבן ולכן נקרא עתיק יומין שהוא כח הלובן והוא כנגד הגדולה והנמשך אחריו

שהוא החכמה הוא כנגד הגבורה והיא אדומה. כי כמו שאחר הלובן

חסד ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

بند 31

98 ישועה מלשון וישע ה' אל הבל

آن نامه صدقه را «کلاه‌خود رهایی» می‌نامد و واژه «رهایی» را به روی آوردن' ه' پیوند می‌دهد؛ چنان‌که آمده است: «و ה' به هول روی آورد».

یادداشت كهوت

ראה אנה"ק סי' ג. בלקו"ת נצבים מט, ד. שמע"צ פב, ג. שה"ש מז, א מציין לכאן.

99 וישע ה' אל הבל

درباره پیشکش‌های قاین (قین) و هابیل (هابل)، تورات می‌گوید: «و نام چهارحرفی (ה', Havayah) به هابیل و به پیشکش او روی آورد»؛ یعنی آن را با خشنودی پذیرفت. **ישועה** (Yeshuah) به معنای روی آوردن' ه' خوانده می‌شود.

Genesis 4:4 برآشית ד':ד

וקבל הביא גמי'הוא מקבירות צאנו ומקלבהן וישע ה' אליהם ואל' מקחתו:

And Abel, he also brought of the firstlings of his flock and of the fat thereof. And the L-RD had respect unto Abel and to his offering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ברآשית ד, ד.

100 לש"ע נהורין

در آنجا ۲۷۰ نور شرح داده می‌شود: «رهایی» ש"ע است و حرف יוד نشانه آینده؛ یعنی ۲۷۰ نوری که در روزگار **مשיח** (Moshiach) خواهند درخشید، بسیار فراتر از زنجیره نزول عوالم (**השתלשלות**).

یادداشت كهوت

ראה לקו"ת נצבים מט, ד.

101 ומגבעות תעשה להם

کلاه‌های کاهنان عادی برای «افتخار و شکوه» ساخته می‌شوند.

Exodus 28:40 שמות כ"ח:מ'

ולבני אהרן תעשה קננת ועשית להם אבנטים ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת:

And for Aaron's sons thou shalt make tunics, and thou shalt make for them girdles, and head-tires shalt thou make for them, for splendour and for beauty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

שמות כח, מ.

102 שהמגבעות . . בחי' תפארת שיבה

این بخش به اینجا ارجاع می‌دهد و منبعی از Shelah (209a) می‌افزاید درباره برداشتن تاج، هنگامی که دستار کاهن اعظم بر سر اوست.

یادداشت كهوت

באוה"ת תצה' ע' א'תשנו מציין לכאן ומוסיף: "והענין כמו שהביא בשל"ה דף ר"ש ע"א . . בענין הסר המצורפת והרם העשרה בזמן שמצנפת בראש כה"ג עטרה בראש כל אדם." ע"ש.

103 עטרת תפארת שיבה וכ"ז בדרך צדקה תמצא

| איֶה דרִבָּרָה תֹאֵךְ מוֹי סִיידִךְ כִּי דרִיבִּי סִדִּיקִי יֵאֵפֶה מִיִּשְׁדִּי.

Proverbs 16:31 מְשָׁלִי ט"ז:ל"א

עֲטֹרֶת תִּפְאֶרֶת שִׁיבָה בְּדֶרֶךְ צִדְקָה תִּמְצָא:

The hoary head is a crown of glory, It is found in the way of righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 שבקרבות היו שני דברים דם וחלב

| בְּחִשִּׁי אֶזְיָא דרִיבָא נִקְלָה שְׂדֵה אִסְתִּי.

יֵאֵדֵאשְׁתִּי קִהּוֹת

בִּאֻהֵי"ת פִּי פִּנְחָס עִי אֵיֶעֱא מִבְּרִיא קִטֵּעַ מִכָּאן.

105 יאר ה' פניו

| «בָּשָׂד כִּי ה' צִהֵרָה חוֹד רֵא רוֹשֵׁן סֹאד», אֲשָׁכֶרשְׁדִּי בְּעֵד דְּרוֹנִי (פִּנְיִמִיּוֹת, pnimiyus).

Numbers 6:25 במדבר ו':כ"ה

יֵאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחַנֶּךָ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106 כל חלב להוי'

| «הִמֵּךְ צִרְיִי אֶזְאֵן ה' אִסְתִּי»; צִרְיִי בִר מִזְבִּיחַ סוֹזָאנֵדֶה מִיִּשְׁדִּי.

Leviticus 3:16 ויקרא ג':ט"ז

וְהַקְטִירֶם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ לֶחֶם אֵשָׁה לְרִיחַ נִיחֹחַ כָּל־חֶלֶב לָהּ;

And the priest shall make them smoke upon the altar; it is the food of the offering made by fire, for a sweet savour; all the fat is the L-RD'S

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יֵאֵדֵאשְׁתִּי קִהּוֹת

ויקרא ג, טז. רֵאֵה לְקוֹי"ת פִּי פִּנְחָס עֵד, ב.

107 בשמחה ובטוב לבב מרוב כל

| «בִּשְׂדֵי ו סִרורִי דֵל, אֶזְאֻוֹנִי הִמֵּךְ צִיזִי».

Deuteronomy 28:47 דברים כ"ח:מ"ז

תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־עָבַדְתָּ אֶת־ה', אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבִטְוֵב לִבָּב מְרֹב כָּל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyfulness, and with gladness of heart, by reason of the abundance of all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

108 והיו הדברים האלה

| «אִין סִכְנָנִי כִי אִמְרוֹז בִּי תוֹ פִּרְמָן מִיִּדֵּם, בִּר דֵּל תוֹ חוֹאֵד בּוֹד».

Deuteronomy 6:6 דברים ו':ו'

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֶנֶכִּי מִצְוֶה הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יֵאֵדֵאשְׁתִּי קִהּוֹת

109 חנוכת המזבח

| «אִין בּוֹד אִפְתָּח מִזְבִּיחַ» בִּהֲדִסֵּת אִמִּירָן.

Numbers 7:84 במדבר ז':פ"ד

זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קְעֶרֶת כֶּסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרָק־כֶּסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂר:

This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

110 חנוכת המזבח וחנוכת הבית

| גִּפְתָּרִי דְרִבָּרָה תִּדְשִׁינִי מִזְבִּיחַ.

יֵאֵדֵאשְׁתִּי קִהּוֹת

ע' בלקו"ת ס"פ נשא בד"ה זאת חנוכת המזבח. ובסידור שער החנוכה בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית. ובלקו"ש ח"כ ע' 449 הערה 26. וע' 633 וש"נ.

111 וחנוכת הבית

| «מְזֻמּוֹרִי, סִרודִי בְרֵא אִפְתָּח חָאנֵה».

Psalms 30:1 תהילים ל':א'

מְזֻמּוֹר שִׁיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

112 חנוך לנער על פי דרכו

| «נוֹצְוָן רֵא מִטָּבִיךְ רֵאשִׁי תִרְבִּית כֵּן».

Proverbs 22:6 משלי כ"ב:ו'

חֲנוֹךְ לְנֶעֱר עַל־פִּי דָרְכּוֹ גַם כִּי־יִזְקֶיךָ לֹא־יִסּוֹר מִמֶּנָּה:

Train up a child in the way he should go, And even when he is old, he will not depart from it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יֵאֵדֵאשְׁתִּי קִהּוֹת

משלי כב, ו. וע' בתנאי בחינוך קטן. באוה"ת בראשית כרך א שב, א. ובכרך ה התקלב, ב עם הגהות. באוה"ת חקת כרך ג ע' התקבג מציין לכאן. לקו"ת צו ט, ג. ויקרא הוספות נד, ב. נשא כט, א.

113 והחינוך הוא במתנות רבות שנותנים לו

| בְּחִנִּי מִרְטִיב בִּי פִּרְרוֹשִׁי אֶזְאֻוֹד הִדִּיעָהּ.

יֵאֵדֵאשְׁתִּי קִהּוֹת

רֵאֵה לְקוֹי"ת לוי"צ אגרות ע' שנח. ס' השיחות ה'תשמ"ח ע' 161 ואילך.

114 נער הייתי שרו של עולם אמרו

דאוו (דוד) מיִּגּוֹיֵד: «צוֹן בּוֹדִם ו נִיז פִּיר שְׂדִם, אִמֵּא הֶרְגִז נִדִּידִם כִּי מִרְדִּי פִּרְסֵא וְאֵנֵאדֶה שְׂדִם» אֶזְאֻוֹד כִּי צִנְדָּן דְּרָזִי נִכְרִד, תִּלְמוּד מִיִּגּוֹיֵד אִין אִיֶּה רֵא אִמִּיר צִהָן גִּפְתֵּה אִסְתִּי.

Psalms 37:25 תהילים ל"ז:כ"ה

נֶעֱר הָיִיתִי גַם־זָקֵן וְלֹא־רָאִיתִי צָדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוֹ מִבְּקִשְׁלֹתָם:

I have been young, and now am old; yet have I not seen the righteous forsaken, nor his seed begging bread

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Yevamot 16b:6 יבמות ט"ז ב:ו'

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, פסוק זה שר העולם אמרו: "נער הייתי גם זקנתי". מאן אמריה? אילימא קודשא בריך הוא — מי איכא זקנה קמיה? ואלא דוד אמריה — מי קשיש כולי האי? אלא שמע מינה שר העולם אמרו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar I, 95b זח"א צה, ב

יادداشت كهوت

תהלים לו, כה. יבמות טז, ב. וראה זח"א צה, ב. קמג, א. קסב, א. קעט, ב. קפא, ב. ועוד. מכאן ואילך מובא באוה"ת במדבר כרך ד ע' א'תסה.

115 והוא נער את בני בלהה

| يوسف (يوسف) «در میان پسران بلهه (בלהה) جوان بود».

Genesis 37:2 בראשית ל"ז ב:

אלה תלדות יעקב יוסף בן־שבע־עשרה שנה היה רעה את־אחיו בצאן והוא נער את־בני בלהה ואת־בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את־דבתם רעה אל־אביהם:

These are the generations of Jacob. Joseph, being seventeen years old, was feeding the flock with his brethren, being still a lad even with the sons of Bilhah, and with the sons of Zilpah, his father's wives; and Joseph brought evil report of them unto their father

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

בראשית לו, ב. וע' בלקו"ת פ' צו בד"ה והי' אור הלבנה פ"ב.

116 שם הקטנה רחל

| «نام کوچک‌تر راحیل (רחל) بود.»

Genesis 29:16 בראשית כ"ט:ט"ז

וללכו שתי בנות שם הגדלה לאה ושם הקטנה רחל:

Now Laban had two daughters: the name of the elder was Leah, and the name of the younger was Rachel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

בראשית כט, טז.

117 ומלכותו בכל משלה

| «و فرمانروایی او بر همه حکم‌فرماست.»

Psalms 103:19 תהילים ק"ג:י"ט

ה' בשמים יכין קסאו ומלכותו בכל משלה:

The L-RD hath established His throne in the heavens; And His kingdom ruleth over all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36

118 מי יקום יעקב כי קטן הוא

| عاموس (עמוס) برای اسرائیل التماس می‌کند: «يعقوب (יעקב) چگونه بریا خواهد ایستاد، زیرا او کوچک است؟»

Amos 7:5 עמוס ז':ה'

ואמר אדני ה' חדל־נא מי יקום יעקב כי קטן הוא:

Then said I: O L-rd GOD, cease, I beseech Thee; How shall Jacob stand? for he is small

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Makkot 24a:28 מכות כ"ד א:כ"ח

אמר רבי יוסי בר חנינא: ארבע גזירות גזר משה רבינו על ישראל, באו ארבעה נביאים וביטלום. משה אמר: "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב", בא עמוס וביטלה, [שנאמר]: "חדל נא מי יקום יעקב וגו'" וקתיב "נחם ה' על זאת".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

עמוס ז, ה. וראה מכות כד, א. מובא באוה"ת מקץ כרך ה תתקעד, ב.

119 יעקב מברית מן הקצה אל הקצה

| زوهار (זהר) يعقوب را میلهٔ میانی‌ای می‌خواند که از یک سر تا سرِ دیگر امتداد دارد.

Zohar III, 186a זח"ג קפו, א

Zohar II, 175b זח"ב קעה, ב

يادداشت كهوت

זח"ג קפו, א. ראה זח"ב קעה, ב.

120 מברית מן הקצה אל הקצה

| میلهٔ میانی خیمهٔ اجتماع «از یک سر تا سرِ دیگر امتداد دارد».

Exodus 26:28 שמות כ"ו:כ"ח

והברית התיכן בתוך הקרשים מברת מוֹי־הקצה אל־הקצה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 ומאחר שיש קצה בראש . . הרי יש לו בחי' גבול

| در بندِ ويحي گفته می‌شود که نخستين انتها، آغازِ نورِ خطِ نور است.

يادداشت كهوت

בד"ה להבין ענין שאווא"ס ב"ה לכ"ק אדמו"ר הצ"צ (באוה"ת ענינים) ובתורת שמואל תרכ"ז ע' תכו: "והיינו בחי' השתלשלות ע"ס דיושר והקו וחוט שיש קצה בראש וקצה בסוף סיום הקו, וע' בד"ה ויושט המלך לאסתר בענין ותגע בראש השרביט כו' אבל בחי' העיגול שמקיף את הקו מראשו עד סופו בהשוואה א' זה בחי' למעלה עד אין קץ שאין שייך שם ראש וסוף כו'". ובאוה"ת פ' ויחי שצט, ב. דהקצה ראשון הוא ראשית הארת הקו וחוט כו'.

122 ולגבי א"ס ב"ה . . והי' בבחי' קטן לגבי א"ס ב"ה

| بحثی موازی دربارهٔ این‌که تمام آفرینش در برابرِ אין סוף «کوچک» است.

يادداشت كهوت

ראה אוה"ת שלח ע' תקפ.

37

123 את הכבש אחד

| «آن برهٔ یگانه را صبحگاهان تقدیم کن», قربانی همیشگی روزانه (תמיד, tamid) که از وجوه جماعت تقدیم می‌شد.

Numbers 28:4 במדבר כ"ח:ד'

את־הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים:

The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

124 שהיונים לא בקשו לשלוח ידם

آنجا می‌افزاید که این امر فقط در صورتی بود که یهودیان از تورات دست می‌کشیدند. ربه توضیح می‌دهد که این مطلب روشن می‌کند چرا تורה اور (تורה اور) می‌گوید یونانیان قصد نداشتند به آنان دست دراز کنند، با آنکه رامבام می‌نویسد اموال و دخترانشان را گرفتند: اموال مسئله‌ای جداگانه بود و دختران بخشی از واداشتن آنان به گناه بودند.

یادداشت کھوت

ראה בד"ה כי עמך מקור חיים תרל"ב (סה"מ תרל"ב ע' כז). עמש"כ שם היינו אם לא היו נשמעים להם לבטל תורה. מעיר ע"ז כ"ק אדמו"ר זי"ע: עפ"ז מובן בפשיטות מש"כ בתו"א שם (ל' רע"א) שהיונים לא בקשו לשלוח ידם, אף שכי' הרמב"ם (ריש הלי' חנוכה) ופשוטו ידם בממונם ובבנותיהם (ובכלל — ממונם שאני. ובנותיהם — ה"ז להעבירם כו'), עכ"ל שם.

125 רק להשכיחם תורתך

توضیح می‌دهد که جنگ اصلی یونانیان علیه بُعد معنوی بود: اینکه اسرائیل فراموش کند تورات، تورات' است.

یادداشت کھوت

ראה ד"ה ת"ר מצות נ"ח תשל"ח סעיף ג (נדפס בסה"מ מלוקט ח"ב ע' יט) ובהערה 33 שעיקר מלחמתם היתה נגד הרוחניות "להשכיח את ישראל שהתורה היא תורת ה'". ע"ש.

126 כתבו לכם על קרן השור

بحث‌های موازی دربارهٔ فرمان «روی شاخ گاو بنویسید» که اینجا به آن‌ها ارجاع شده است.

یادداشت کھوت

ראה באוה"ת נ"ך כרך ב' ע' עט ובאוה"ת ענינים ע' א שמציין לכאן.

127 כתבו לכם על קרן השור

متن خود برای فرمان یونانیان مبنی بر اینکه اسرائیل بر شاخ گاو بنویسد که هیچ سهمی در ه! اسرائیل ندارد، به بخش 16 از בראשית رבה استناد می‌کند.

Bereshit Rabbah 16:4-5 בראשית רבה ט"ז:ד-ה'

... ושם הנהר השני גיחון - זו מדי - היה המן שף עמה כנחש, על שם על גחוןך תלך. חדקל - זו יון - שהיתה קלה וחדה בגזירותיה, שהיתה אומרת לישראל: כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל. אמר רבי הונא: בשלושה דברים קדמה מלכות יון למלכות הרשעה: בנימוסין; ובפנקסין; ובלשון. ר' הונא בשם ר' אחא אמר: כל המלכיות נקראו על שם אשור, ע"ש שהם מתעשרות מישראל. אמר רבי יוסי בר חנינא: כל המלכיות נקראו על שם נינוה, על שם שהם מתנאות מישראל. אמר רבי יוסי בר רבי חלפתא: ...

Rabbi Tanḥum said in the name of Rabbi Yehoshua ben Levi: In the future, the Holy One blessed be He will give the nations to drink from the cup of terror, from the place from which justice [hadin] emerges. What is the source? "A river emerged from Eden [eden] to water the garden; and from there it parted" – "and became four rivers" is not written here, but rather, "and became four headwaters [rashim]" can also mean rulers. – these are the four kingdoms, which cor- ... respond to the four headwaters

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

128 כתבו לכם על קרן השור

دومین موضوعی که متن برای همین فرمان به آن استناد می‌کند، در میدراش دربارهٔ پیمان با ابراهیم (ابراهם) است.

Bereshit Rabbah 44:17 بראשית رבה מ"ד:י"ז

... נפלה נפלה בבל. גדולה, זו מדי, דכתיב (استر ג): אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש. חשיכה, זו יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיה, שהיתה אומרת לישראל: כתבו על קרן השור, שאין לכם חלק באלקי ישראל. אימה, זו אדום, דכתיב (דניאל ו): וארו חיوا רביעאה, דחילה ואמתני:

It was as the sun was setting, and a slumber fell upon “Abram, and, behold, dread, a great darkness, fell upon him” (Genesis 15:12). “It was as the sun was setting, [and a slumber fell]” – Rabbi Yehoshua of Sikhnin said in the name of Rabbi Levi: The beginning of downfall is sleep, as when one sleeps one does not toil in Torah study, when one sleeps one does not do any work. Rav said: There are three kinds of ... slumber – the slumber of sleep, the slumber of prophecy Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

129 פני שור שבמרכב

موجودات زنده (حיות, Chayot) حقیقال (یحזקאל) چهره‌های انسان، شیر، گاو و عقاب را دارند.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':י'

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אליהמין לארבעתם ופני שור מהשמאול לארבעתן ופני נשר לארבעתן:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

130 ודמות פניהם פני אדם

«و شابهت چهره‌هایشان، چهرهٔ انسان بود.»

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':י'

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אליהמין לארבעתם ופני שור מהשמאול לארבעתן ופני נשר לארבעתן:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

131 שאין לכם חלק

شرح‌هایی که دربارهٔ فرمان یونانیان مبنی بر «اینکه شما را هیچ سهمی نیست» نقل شده‌اند.

یادداشت کھوت

ראה בליקוט פי' — חיתריק לאגה"ק סי' ז.

132 ואעפ"כ מסרו נפשם על קדוש השם

بحثی موازی دربارهٔ فداکاری حشמוניان تا پای جان.

یادداشت کھوت

ראה גם שערי אורה בהקדמה.

40

133 הלל לי שבח וגם לשון בהילו נרו

| شرحی موازی دربارهٔ دو معنای Hallel.

یادداشت کھوت

ראה בשערי אורה בד"ה בכ"ה בכסליו פרק מג. סה"מ תקס"ח ע' שע. יהל אור קאפיטל קמו ע' תקנה. במילואים שם ע' תרצג. אוה"ת בראשית כרך ה התקלה, א ואילך. בענין הלל — בלקו"ת עקב טז, ב מציין לכאן.

134 בהילו נרו

«הنگامي که چراغش بر فراز سرم می‌درخشید.» واژه ستایش (הלל, Hallel) با درخشیدن پیوند دارد.

Job 29:3 איוב כ"ט:ג'

בהילו נרו עלי ראשי לאורו אלף חשך:

When His lamp shined above my head, And by His light I
;walked through darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

איוב כט, ג.

135 מחמת השבח שמשבחים את האדם

در آنجا همین تمثيل به‌روشنی بیان شده است: خطاب‌کردنِ مردی به سخاوت، سخاوت را در او پدید نمی‌آورد، بلکه آن را از نهفتگی دلش بیرون می‌آورد؛ حتی وقتی خشمگین است، خطاب‌کردنش به مهربانی می‌تواند او را به شفقت برانگیزد، زیرا مهر از همان آغاز در وجودش نهفته بوده است.

یادداشت کھوت

ראה גם לקמן קב, א.

41

136 מ"ה בגימטריא אדם

این یادداشت می‌گوید منبع برابری مَه و آدم در یادداشت‌های همان صفحه آمده است. آنجا دربارهٔ تعلق فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) به تیکون (תיקון, Tikun), عالم «انسان» («این است تورات: انسان») سخن می‌گوید، و نیز از فضیلتِ ویژهٔ فرمان‌های عملی، مانند برتریِ پاها بر سر.

یادداشت کھوت

נסמן לקמן נב, ב.

137 תרין ריעין דלא מתפרשין

زوهار (זהר) حکمت (חכמה, Chochmah) و فهم (בינה, Binah) را دو همراه می‌خواند که هرگز از یکدیگر جدا نمی‌شوند؛ این مطلب در یادداشت Kehot نقل شده است.

Zohar III, 4a זח"ג ד, א

یادداشت کھوت

ראה זח"ג ד, א.

138 הללו את שם ה'

مزموری که نیایشِ هِلَل با آن آغاز می‌شود: «هللویا! ای بندگانِ ه', بستانید؛ نامِ ه' را بستانید.»

Psalms 113:1 תהילים קי"ג:א'

הללויהקה הללו עבדי ה' הללו את־שם ה'

Hallelujah. Praise, O ye servants of the L-RD, Praise the
.name of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

139 שום תשים

«بی‌گمان پادشاهی بر خود بگمار؛ این آیه الگویی برای پذیرش پادشاهیِ ه' است.

Deuteronomy 17:15 דברים י"ז:ט"ו

שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו מקרב אחיך תשים עליך
מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא:

thou shalt in any wise set him king over thee, whom the
L-RD thy G-d shall choose; one from among thy brethren
shalt thou set king over thee; thou mayest not put a foreigner
.over thee, who is not thy brother

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

140 מאה ברכות שחייב אדם לברך

רבי מئیر (רבי מאיר) تعلیم می‌دهد که هر شخص باید هر روز صد برکت
بگوید.

Menachot 43b:15-17 מנחות מ"ג ב:ט"ו-י"ז

תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר
(דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך רב חייה בריה
דרב אויא בשבתא וביומי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי תניא
היה ר"מ אומר חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום אלו הן שעשאני
ישראל שלא עשאני אשה שלא עשאני בור

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

یادداشت کھوت

מנחות מג, ב. וראה לעיל כ, א ובמ"מ לשם.

42

141 יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם

«نام چهارحرفی (ה', Havayah) از اکنون تا ابد مبارک باد.»

Psalms 113:2 תהילים קי"ג:ב'

יהי שם ה' מברך מעתה ועד־עולם:

Blessed be the name of the L-RD From this time forth and
.for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

142 מהתחלי הזמן שהוא בבחי' מלכותו . . כמ"ש במ"א

توضیح می‌دهد که مقصود از آفرینش، آشکارشدنِ فرمانرواییِ ه' است؛
زیرا «پادشاهی بدون قوم نیست» – یعنی بدون موجوداتی جداگانه. این
همان یگانگی فروترِ عبارت «مبارک باد نام جلالِ پادشاهیِ او» است.

Tanya, Sha'ar HaYichud 7:5 תניא, חלק שני; שער היחוד והאמונה
ז':"ה'

והנה, כל בחינות אלו אין להן שייכות במדות הקדושות העליונות, כי
אם במדת מלכותו יתברך לבדה, שיהיה לוֹמַר שהוא יתברך מלך למעלה
עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, וכן לד' ספריו, וכן בבחינת זמן –
"ה' מלך, ה' מלך, ה' מלוך" ונמצא, שמיות המקום וכן חיות הזמן,
והתהוותם מאין ליש, וקיומם כל זמן קיומם, הוא ממדת מלכותו יתברך
ושם אדנות ברוך־הוא.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

ראה תניא ח"ב פ"ז. ספר החקירה עה, ב. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרנה.

143 רצוא ושוב

«ו חיות (Chayos) [موجودات زنده آسمانی] می‌دویدند و باز می‌گشتند.»

Ezekiel 1:14 יחזקאל א' י"ד

והחיות רצוא ושוב כמראה הבהק:

And the living creatures ran and returned as the appearance of a flash of lightning.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

144 ונגלה כבוד הוי"ה

پیشگویی تسلی بخش اشعیا (ישעיהו): «و شکوه نام چهارحرفی (ה', Havayah) آشکار خواهد شد، و همه بشر آن را با هم خواهند دید.»

Isaiah 40:5 ישעיהו מ' ה'

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָּל־בָּשָׂר יִתְדוֹ כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע"י מ', ה'.

145 כי עין בעין

اشعیا نگهبانان اورشلیم را چنین توصیف می‌کند: «زیرا چشم در چشم، بازگشت' به صهیون را خواهند دید.»

Isaiah 52:8 ישעיהו נ"ב ח'

קול צפנך נשאו קול יחדו ויננו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע"י נב, ח'.

146 קול דודי דופק אני ישנה ולבי ער

«من می‌خواهم، اما دلم بیدار است؛ صدای محبوبم در می‌زند.» این عبارت، تجلی پنهان در تبعد را وصف می‌کند.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה' ב'

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחילי אחתי רעיתי יונתי תמתי

שוראשי נמלא-טל קנצותי רסיסי לילה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

147 אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה

از زمان ویرانی معبد، برای ה' در جهان خود جز چهار ذراع הלכה (halachah) [قانون دینی יהود] چیزی نیست.

Berakhot 8a:18-19 ברכות ח' א' י"ח-י"ט

והנינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: מיום שתרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ואמר אביי: מריש הנה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא.

כיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא — מיום שתרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד — לא הנה מצלינא אלא היכא דגריסנא.

That agrees with what R. Hiyya b. Ammi said in the name of 'Ulla : Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, blessed be He, in His Universe the four cubits of Halakah alone. And Abbai said ; At first I used to study at home and pray in Synagogue, but after hearing the statement of R. Hiyya b. Ammi in the name of 'Ulla — "Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, ... ,blessed be He

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ברכות ח, א.

148 ודברי אשר שמתי בפך

«و سخنانم را که در دهانت نهاده‌ام.»

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט כ"א

ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפך לא ימושו מפך ומפי ירעה וימפי ירע וירעה אמר ה' מעתה ועד-עולם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע"י נט, כא.

149 ואשים דברי בפך

«و سخنانم را در دهانت نهاده‌ام.»

Isaiah 51:16 ישעיהו נ"א ט"ז

ואשים דברי בפך ובצל ידי כסיתיך לנשע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי-אתה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע"י נא, טז.

150 אני המשנה המדברת בפך

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کھوت

בספר מגיד משרים בכ"מ.

درباره این نسخه

.the notes ,our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Orach Chaim, Vilna, 1923 (Public Domain); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain); Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY); Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain); Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Pardes Rimmonim (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309 /parsha). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ‌چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/vayeishev/4

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسחק